

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Contributiebetalings. — Voor de Besturen der Afdelingen. — Jubileum der Afdeling Amersfoort. Rede van den Voorzitter. — Het adatrecht van Nederlandsch-Indië, door Mr. Drs. P. A. F. Blom. — De film voor den Inlander in onze Oost en West. — Boemi-Poetra, de Bank aer Nationalisten. — Boeatan's Loterij. — Tatouage als Riaderorde, door G. F. M. Liebert, O. A. R. — Waar en door wie het Indisch koperwerk is vervaardigd. Verbetering. — Week tot Week — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvuil. — Persoverzicht uit de Inaische Bladen: I. Uit de Europeesche Pers, II. Uit de Inh- en Mal.-Chun. Pers. — Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Groningen en Ommelanden, II. Utrecht en Omstreken. — Mededeelingen: Van de Redactie. — Mutatiestaat van 16 tot 23 Januari.

AFDEELING 'S-GRAVENHAGE

CONTRIBUTIE-BETALING.

Met Februari a.s. zal over de contributie 1929 per postkwitantie worden beschikt, verhoogd met 15 cent incasso-kosten.

Gedurende deze maand bestaat alsnog gelegenheid de contributie per giro onder No. 135120 over te maken aan den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging Oost en West, afdeling 's-Gravenhage.

VOOR DE BESTUREN DER AFDEELINGEN.

Artikel 5 Huishoudelijk Reglement.

Elk Afdelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 20en Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie, en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 10en Maart aan het Hoofdbestuur:

- het verslag over het afgelopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen, door de afdeling in het leven geroepen;
- een geldelijke afrekening, ingericht volgens door het Hoofdbestuur vast te stellen formulier;
- een opgave van onderwerpen, welke de afdeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;
- een kandidatenlijst, houdende opgave van een dubbelantal kandidaten voor de mogelijk voor de afdeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Jubileum der Afdeling Amersfoort.

Rede van den Voorzitter.

In het Kol. Weekbl. van 10 Januari bracht het Dagel. Bestuur reeds een woord van hulde aan bestuur en leden der afdeling Amersfoort, die op den 23en d.a.v. haar 5-jarig bestaan feestelijk zou herdenken. Bij de verschijning van dit Nr. van het K. W. is die datum juist één dag verstreken en konden we dus nog geen melding maken van de wijze waarop het eerste lustrum is gevierd, maar het zal — gezien den voortreffelijken geest en het opgewekte vereenigingsleven, welke in Amersfoort heerschen — ongetwijfeld uitstekend zijn geslaagd. Intusschen mochten we kennisnemen van de door den wakkeren voorzitter, den heer E. Roodhuizen, bij de samenkomst op 23 Januari uitgesproken rede en brengen zijn hartelijke woorden, zoo sprekend getuigend van sympathie voor en medeleven met „Oost en West”, volgaarne thans reeds onder de algemeene aandacht.

Geachte Dames en Heeren,
Leden van Oost en West!

Men heeft mij wel eens gezegd, dat ik in mijn openingsspeechen niet *deftig* genoeg ben; welnu, ik zal trachten die fout te herstellen en beproeven hedenavond een *deftige* speech te houden.

Intusschen moet ik U mededeelen, dat een dichter, die wij *ouderen* vereeren, gezegd heeft:

Verlos ons van den preektoon Heer,
Geef ons natuur en waarheid weer.

Bij dienzelfden dichter vond ik een *juweeltje*, dat ik U even wil voordragen:

„Poëzie schuilt overal,
Overal m'n vrienden!
't Is de vraag maar, wie haar al,
Wie ze niet kan vinden.
Menig schilder heeft geen oog
Voor een binnenhuisje,
'k Weet poëten *duf* en *droog*
In hun smaakloos kluisje.
Menig boezem blaakt alleen
Voor het *hoog* verheven!
Mij trekt alles, groot en klein,
In dit lieve leven!”

Dit is een fragment U allen bekend uit: „Jong Hollandsch Binnenhuisje”.

Wij waren hedenochtend door toevallige omstandigheden in een echt Hollandsche omgeving. Wij zagen daar een moeder met een kindje van 14 dagen aan de borst. Het was een *wonder* van de natuur. Aan dit kindje zat nu letterlijk alles aan. Nageltjens aan haar handjes en voetjes, knuistjens met kuiltjes en als *climax* schitterende oogen, die naar de moeder keken, als wilde het zeggen: „van haar moet ik het hebben.”

Over het algemeen zijn wij *mannen*, niet-sentimenteel. Wij vinden kinderen van 14 dagen niet zoo bewonderenswaardig, wij houden meer van kinderen van b.v. vijf jaar, die ook zoo bijzonder aanvallig zijn.

* *

Wij: Oost en West afd. Amersfoort zijn heden vijf jaar oud. Wel zijn wij niet in *smarte* geboren, maar zeker toch met veel „soesah”.

Toch herinneren wij ons bij de oprichting *veel* gelukkige momenten.

Helaas, eenige oprichters zijn overleden, maar het is hier het moment en de plaats niet, om hen te gedenken. Laat ons bij de in leven geblevenen blijven!

Toen ik bij mevr. T. v. d. Post-Liefrink kwam, om te vragen of H.Ed. lid wilde worden, antwoordde deze geachte dame:

„Had U nu *één* oogenblik gedacht, dat ik geen lid van Oost en West wilde worden?”

Toen ik kwam bij Prof. Nolst Trenité, onze geachte plaatsvervangende voorzitter (wiens doorwrochte adviezen zoo door het Bestuur gewaardeerd worden en die nu, jammer genoeg, afwezig is) antwoordde deze joviale Professor: „Jonkman, ik was al jaren lid van Oost en West, ik geloof zelfs voordat U er aan dacht een afd. te stichten.”

Mr. Bergsma, onze ijverige en talentvolle secretaris, wiens stylistische verslagen in het Koloniaal Weekblad af en toe als *hoofdartikelen* een plaats krijgen, gaf mij een dergelijk antwoord.

Mevr. Ter Cock, ons jongste Bestuurslid en accurate en overleggende penningmeesteresse, was, niettegenstaande hare drukke beslommeringen, direct bereid een bestuursfunctie te vervullen toen er een vacature kwam.

Ons Hoofdbestuur, dat ons van den beginne af moreel en krachtig financieel gesteund heeft, had in het begin een bezadigd inzicht in het stichten van een afd. te Amersfoort. Het sprak bescheiden van een opening met b.v. ± 20 leden. Wij openden met 75 leden en na een jaar hadden wij er *honderd!* Het honderdste lid, wij verklappen den naam niet, kreeg van onze afd. een bloemenhulde. „Kleine attenties onderhouden de vriendschap!”

Wij hopen, dat er eens een tijd komt, dat wij wederom onzen bloemist kunnen bevoorraden en voor het *tweehonderdste* lid een bouquet of krans kunnen bestellen.

Dat wij altijd zooveel voorspoed gehad hebben, heb ik voornamelijk te danken aan mijn medebestuursleden en aan het *Hoofdbestuur*.

Wij zouden te lang worden om allen bij name te noemen die ons steunden.

Mannen, aan wie velen in deze eenvoudige veste verplichting hebben traden toe, o.a. de Directeur van de Rijks H.B.S. 5-jarigen cursus en de Rector

MENNO & Co.

BANKIERS

OPGERICHT 1902

KORTE VOORHOUT 6

(naast Hotel Paulez)

DEN HAAG

5627

KLUISINRICHTING

— MET —

SAFE-LOKETTEN TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een *directe telefoonverbinding* met de *AMSTERDAMSCH BEURS*. Zijn daardoor in de gelegenheid *tijdens het Beurs-uur* alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

P. v. d. BRUL

VEENESTRAAT 15
Den Haag

Groote sortering HEEREN-,
JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

Te huur, direct of later:

1ste en 2de ETAGE van Heerenhuis, 7 Kamers met Badkamer en Keuken, ook afzonderlijk met of zonder pension en bediening, of GEHEEL BOVENHUIS, 3 Etages, Centrum. Adres: v. Galenstraat 5, Den Haag.

GEOPEND

DE GEHEEL NAAR DE EISCHEN
DES TIJDS EN ONDER MEDISCH
TOEZICHT INGERICHTE

5731

SPORTSCHOOL

ZWEEDSCHE- EN HEILGYMNASTIEK
— EN DIVERSE MASSAGES —

DE SNELST WERKENDE ONTVETTINGS-
METHODE VOOR DAMES EN HEEREN

SCHENKWEG 22 :: DEN HAAG

SCHRÖDER

DEN HAAG

GROENMARKT :: TELEF. 1-6-1-7-3

Wij ruimen op:

EENIGE IJZEREN- EN HOUTEN LEDIKANTEN
met Staalraad- en KAPOKMATRASSEN

Eene partij **WOLLEN- en DONSDEKENS**

Eenige **SLAAPKAMER-AMEUBLEMENTEN**
(Lits-jumeaux) waaronder:
Een massief eiken Ameublement,
GEHEEL COMPLEET met
BEDSTELLEN, slechts **f410.-**
Een dito voor. **f525.-**

DE HOLLAND-INDIE VLUCHT

wordt in gedeelten afgelegd, omdat het tot de onmogelijkheden behoort, zulks in één keer te doen. Evenzoo kan het voorkomen, dat Gij gaarne al t door U benodigde ineens wilt koopen, doch het voor U onmogelijk is zulks in één keer te betalen. In dit geval is het voor U de aangewezen weg, U in vertrouwen te wenden tot

MAGAZIJN „DE RESIDENTIE”

zoals vele duizenden in dit geval doen. Wij leveren U al wat U noodig hebt TEGELIJK, terwijl wij IN OVERLEG MET U de betalings-conditiën regelen. Wij hebben groote sortering en voorraad in

KLEEDING EN MEUBILEERING

terwijl onze prijzen inderdaad zeer concurrerend zijn. Een bezoek aan onze Magazijnen zal U van een en ander overtuigen; terwijl de Directie U gaarne ALLE mogelijke inlichtingen zal verschaffen.

MAGAZIJN „DE RESIDENTIE”
Alleen gevestigd Lange Beestenmarkt 119-127
Den Haag - Tel. 15555 - Oppericht 1898

DR. A. VAN THIJN

TEN HOVESTR. 99, DEN HAAG
TELEFOON 54619

PRIVAATLESSEN WISKUNDE

5681

J. C. HARING WATERREUS

KOLONIALE WAREN SPECIALITEIT IN
COMESTIBLES OUDE BORDEAUX- EN
FIJNE VLEESCHWAREN PORTWIJNEN

HOFLEVERANCIER

SYMONSZSTRAAT 15, h. Corn. Jolstraat
TELEFOON 50325 :: SCHEVENINGEN
AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST”

HANDELS-DAGSCHOOL

aansluitend op H.B.S. 3-j., of Mulo-School - Eenjarige opleiding in de hoofdvakken
namelijk: FRANSCH- DUITSCHE- ENGELSCH- HANDELS-CORRESPONDENTIE, STENO-
TYPEN, BOEKHOUDEN, EFFICIENCY - Practische kantoor-opleiding - PROSPECTUS GRATIS

INSTITUUT „SCHOEVERS”

STADHOUDERSPLEIN 3, DEN HAAG 11-5210 NIC. WITSENSTRAAT 3, AMSTERDAM

van het stedelijk Gymnasium. (Ik noem hen hier in volgorde van toetreding).

* * *

Deze avond leent zich niet voor propaganda, daarom lees ik alleen maar voor wat „Annelen” in het Handelsblad van 3 Nov. j.l. schreef:

„Laat men toch in elken vorm belangstelling wekken voor onze Koloniën. Door schoolplaten en films vooral. Wij moeten er toch eigenlijk van leven, van onze groote en kleine Soenda-eilanden. Niet de hoogere standen alleen dienen te worden ingelicht, iedere stand moet op de hoogte worden gebracht. Gesteld dat wij Indië niet meer hadden, dan zou onze handel kwijnen, ja sterven.

„Daarom nog eens:

„Voor onze flinke jongens is daarginds zooveel te doen, zooveel te bereiken. Er zijn nog enorm groote werken in voorbereiding, er is op technisch en administratief gebied veel te arbeiden. En als bij de energie een beetje geluk komt (want dat hoort er nu eenmaal bij), dan is de toekomst gemaakt.”

En luistert nu nog eens even wat wijlen het Kamerlid v. Kol (een vooraanstaand socialist) eenmaal gezegd heeft:

„Het behoud onzer Koloniën is geen recht, maar plicht geworden, geen lust, maar een zware last door de Historie ons op de schouders gelegd. Wij zijn de voogden dier miljoenen, wier lot in onze handen is gesteld.”

Ja, wij zijn de voogden. Wij, bestuursleden van Oost en West afd. Amersfoort zijn ook voogden. Wij werken in het klein, omdat wij maar doodgewone menschen zijn. Wij zijn voogden van het kind van vijf jaar, dat aan ons is toevertrouwd, de afd. Amersfoort van Oost en West.

Wij moeten dat kind een opvoeding geven, dat het op eigen beenen onafhankelijk van ons komt te staan en daarvoor roepen wij U aller medewerking in.

U weet dat ik nooit over propaganda spreek, maar dit moet ik toch als slot vertellen, dat ik in onze vorige comparitie vergeten heb te zeggen, dat ik iederen 16en van de maand uit mijn zaken vrij neem, om den geheelen dag thuis te blijven om nieuwe leden van Oost en West in te boeken.

Ik wijd dezen dronk aan het welzijn van de Vereeniging Oost en West en de Afdeling Amersfoort in het bijzonder.

„Lang zal zij Leven!”

Ik heb gezegd.

Het adatrecht van Nederl.-Indië,

door
Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Beschouwingen over christelijk recht.

Zagen wij onlangs¹⁾, dat er van de godsdienstige bestanddelen van het adatrecht naast het heidensche (dat oorspronkelijk zoo verknocht aan het volksrecht was, dat het zelfs, als andere wereldgodsdiensten daaroverheen gestreken waren, bleef doorwerken) allereerst de Islam genoemd worden moest, de aandacht, die missie en zending aan onze Oost zijn gaan besteden, heeft vanzelf een nieuw inzetsel naar voren geschoven: het Christelijk recht.

Al kan het natuurlijk niet in de bedoeling liggen om hi aan te doen voorafgaan een geschiedenis van missie en zending, is een kort overzicht wel op zijn plaats. Aangezien de missie het eerst binnendrong, is haar den voorrang gegeven.

Het optreden van de missie.

In de geschriften van pater Visser M.S.C.²⁾ en pater Wessels S.J.³⁾ vinden wij opgeteekend, dat in de 16e eeuw de missie begon met de prediking van het Evangelie. Drie orden hebben tijdens de aanraking der Portugeezen met den Indischen Archipel (1511—1605) op verschillende punten hun missie-arbeid gedreven. De Franciscanen begonnen op Ternate en de omliggende eilanden, daarna op Ambon. Toen kwam St. Franciscus Xaverius S.J. in 1546, deze werkte op Ternate, Halmahera en

kwamen toen vanzelf de Jezuiten in de groot Oost aan den slag; in 1557 volgde kerstening op Batjan, in de zestiger jaren op Zuid-Celebes, terwijl op het eiland Sioe en de Sangi-eilanden de prediking evenzoo door die orde ondernomen werd.

Opmerking verdient, dat de Franciscanen een korten tijd zich ook op Panaroekan (O.-Java) vestigden hebben.

Op de kleine Soenda-eilanden hebben de Dominicanen in 1559 tot 1598 gewerkt, eerst op Solong daarna op Adonare, later volgden Flores, Ende, Soembawa, Soemba en Savoe.

Toen de Portugeezen verdrongen waren in het begin van de 17e eeuw, was meteen de arbeid van de missie afgelopen en volgde de arbeid van de protestantsche zijde. Het heeft heel lang geduurd, voordat zij weer terugkwam; wel werd de orde der Jezuiten in den loop der 19e eeuw naar Nederlandsch-Indië gezonden, maar deze kon het geheel eilandrijk niet omspannen; men kan dan ook zeggen, dat eerst in het begin der 20e eeuw intensief begonnen is door verschillende orden en congregaties met missie-arbeid.

Het territorium der Jezuiten werd ingekrompen tot Zuid-Midden-Java en West-Java met uitzondering van de Preanger, waar de orde der Kruisheeren werkt, die voorts ook hun arbeidsveld in Cheribon en Krawang vinden; in de residenties Pekalonga, Banjoemas en Kedoe bevinden zich de Paters van het H. Hart; Malang met Madoera is toevertrouwd aan de Carmelieten, terwijl Soerabaja ressorteert onder de Lazaristen. Op de kleine Soenda-eilanden Flores, Adonare, Solor, Lomblen, Maemere, Ende en Timor werken de Paters van het Goddelijk Woord; naast dit bloeiende vicariaat ligt dat van Nederlandsch-Nieuw-Guinea van de Paters van Tilburg, omvattende de Kei-eilanden, Tenimber en Zuid-Nieuw-Guinea, alsmede Vordate; dezelfde paters hebben nog een prefectuur in Celebes (Minahassa). Op Borneo's Oostkust werken de Paters van de H. Familie, terwijl de Capucijnen op de Westkust een vicariaat hebben; deze orde heeft op Sumatra een prefectuur, omvattende Atjeh, Sumatra Oostkust en de Westkust, alsmede Tapanoei. In de residenties Benkoelen, Palembang en Lampon worden bediend door de Paters van het H. Hart. De Paters van de H.H. Harten zijn gestationneerd op Banka, Billiton en Riouw. In totaal is Nederlandsch-Indië verdeeld in vier vicariaten en vier prefecturen.

Het optreden van de zending.

Na den aftocht der Portugeezen brachten de Nederlanders den Gereformeerden godsdienst mee naar Indië. Bij Coolsma⁴⁾ en bij Mooy⁵⁾ kunnen wij zien, dat de overgang van Inlanders naar het Christendom door de Regeering zeer op prijs gesteld werd, kenbaar aan het stelsel van een premie, een maatregel, die men in het licht van den tijd moet beschouwen. Inlanders-Christenen van elders en Portugeesche taal sprekende, vereenigden zich spoedig tot een Portugeesche gemeente te Batavia die in het begin der 19e eeuw met de Maleische samensmolt. Aan eigenlijk zendingswerk onder de Inlanders, Soendaneezen en Chineezen is nooit begonnen; de bekende Inlandsche gemeente te Depoen ontstond doordat de Edelheer Chastelein zijn Inlanders onder zijn Christen-slaven en lijfeigenen, vrijheid gesteld, vermaakte (1714). De Evangelisatie verbonden met landontginning ontstond in 1713 doch verliep al spoedig.

Ambon werd in 1605 na het vertrek der Portugeezen en de Roomsche missionarissen geprotestantiseerd, zoodat daar, evenals op de Oeliasse, de kerstening, zij het dan in andere handen, voortgezet. Op Ternate, Tidore, Batjan en Morotai werd ook begonnen, doch het succes was pooveel. Toen de Oost-Ind. Comp. in de Minahassa kwam, trof zij daar talrijke Katholieke Inlanders aan, die langzamerhand in Protestantsche gemeenten werden vereenigd, eveneens op de Sangi- en Talandji-groep. Men beproefde ook zijn krachten op de Ooster- en Zuid-Wester-eilanden, doch daar evenmin als elders op de Kleine Soenda-eilanden ging het bijster goed, of verlieten de resultaten. Toen de O. I. C. afgestorven was op het eind der 18e eeuw, schatte men over geheel de Oost het aantal Inlandsche Christenen op 70.000, hetgeen niet groot mag genoemd worden.

¹⁾ Koloniaal Weekblad van 4 en 18 Augustus 1928.
²⁾ Onder Portugeesch-Spaansche vlag, Amst. 1926.
³⁾ De geschiedenis der R. K. Missie in Amboina, enz. Nijmegen—Utrecht 1926.

⁴⁾ De Zendingseeuw voor N. O. Indië, Utrecht 1901.
⁵⁾ De geschiedenis der Protestantsche Kerk in N.-I., Weltevreden 1923.

MODE-ACADEMIE J. & G. DE GRAAFF

ANNA PAULOWNA STRAAT 18a :: DEN HAAG

Aanvang van den nieuwen Dag- en Avondcursus 4 Februari a.s.

Opleiding voor Dames en Meisjes in het patroon-teekenen, knippen en naaien van Costumes. Mantels en Kinderkleeding. Prospectus met inlichtingen gratis bij de Directie. G. DE GRAAFF.

Een opmerkelijke trek van de kerstening onder de teugels van de Compagnie was de poging te komen tot Inlanders, die als Europeanen beschouwd dienden te worden. Wie bekend is met de geschiedenis van de O. I. C. zal verwachten, dat ze zich weinig gelegen liet aan de volken van den Archipel, nog minder aan hunne religieuze inzichten, vanwaar dat het bovengenoemde minime getal Inlandse Christenen ook te verklaren is⁷⁾; de ware bevestiging voor wat leefde in de harten en hoofden der volkeren van den Indischen Archipel wacht eerst het Engelsche tusschenbestuur.

Na de teruggave der Koloniën kwam de zending spoedig hare intrede doen; in 1814 waren al reeds van het in 1797 opgerichte Nederlandsche Zendinggenootschap gekomen, die te Batavia en Samarang hun arbeid aanvingen; in 1815 werd hun gebiedsveld uitgebreid tot Ambon en de omliggende eilanden. In 1819 kwam Timor aan de beurt, daarna de Minahassa, vervolgens Bolaang Mondou. In 1825 volgde de vestiging van een zendingspost te Depok, toen op de Zuid-Westereilanden, op Rotti, in 1848 in Oost-Java, in 1872 te Samarang, in 1893 in Deli, in 1896 te Gorontalo, evenzoo op de Sangi- en Talaud-groep, daarna ontstond de vestiging te Posso onder de Bare' Toradja's; in 1901 kwam de Gereformeerde Zendingbond onder de leiding van Toradja's werken. Zuid-Oost-Celebes is het terrein van de Nederlandsche Zendingvereniging, die in 1865 op Oost-Java ook begon te werken. De Nederlandsche Zendingvereniging begon in 1862 met de zending op de groote Oost te bewerken, namelijk Boeroe, Alamaheira en Noord-Nieuw-Guinea. Dan dient nog te worden vermeld, dat de zending der Gereformeerde Kerken op Soemba aan den arbeid getoet is.

Tijdens het Engelsche tusschenbestuur begonnen de Engelschen op Sumatra, de Baptisten kwamen in 1824 te Benkoelen, Padang en Sibolga; deze vestigingen bleven evenmin overeind als het eerste plan van de zending om de Bataklanden binnen te dringen, daar de aanwezige zendelingen eenvoudig voor de bevolking werden opgegeten (1834). In 1856 werd nogmaals begonnen, doch definitief in 1861, toen de Rijnsche zending optrad, die spoedig een groote uitbreiding aan haar arbeid kon geven, ook het eiland Nias, alsmede de Mentawai-eilanden en Enggano bezette. Daarnaast arbeidt de Luthersche zending op de Batoe-eilanden; in Angkola werkt het Java-Comité, terwijl te Pakantan de Doopsgezinde Zendingvereniging haar taak vervult. Op Borneo begon de reeds genoemde Rijnsche zending in 1834; in 1859 werd vermeend, dat het Christendom daar was, doch de inzinking kwam men in 1866 te boven en een uitbreiding tot stand; daarna werd de Rijnsche zich in 1925 terug om haar terrein over te geven aan de Basler Mission; de werksamenheden strekken zich uit over het stroomgebied van de Baritoe, Kapoeas, Kahajan, Katingan en Mentaja.

Op Java werd ook van alle kanten, wat men bedenken was, verstevigd en aangevat op andere punten, zoo behalve op West-Java, waar gelijk gezegd werd, de Nederlandsche Zendingvereniging aan het werk ging, zag zij naast zich in Noord-Midden-Java de Salatiga-zending en de Doopsgezinde zustervereniging, alsmede in Zuid-Midden-Java de Gereformeerde kerken opduiken.

Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat de Methodisten behalve op Java, Sumatra (Deli), Palembang en Singkawang, de Seventh day adventist church op Batavia, Padang en Benkoelen zendingswerk verrichten.

Met deze opsomming eindigen wij onze rondreis over missie- en zendingsgebied. Als we vermeenen, dat binnen niet te langen tijd het totaal der Christenen op rond een millioen mag geschat worden, dan doen we aan de waarheid niet veel te kort.

Belemmering van den arbeid van missie en zending.
Het Regeeringsreglement van 1854 herbergde een artikel 123 — onveranderd gehandhaafd als artikel 177 Ind. Staatsregeling — dat thans door weinigen, dan nog op zeer eigenaardige gronden, in belemmering wordt genomen. Berustende op wantrouwen tegen zending en missie, beoogt het artikel niet alleen beide te kunnen weren uit bepaalde gebiedsdeelen, doch daarenboven te kunnen voorkomen, dat beide op eenzelfde territorium werkzaam

zijn; hierop berust de verdeling van Nieuw-Guinea b.v. Als men ziet, hoe de Islam overal op eenvoudige wijze vasten voet kan krijgen en ook daadwerkelijk doet, terwijl missie en zending heel wat moeite hebben, maar ook voorbereiding noodig hebben om het gestelde doel te bereiken, dan vraagt men zich werkelijk af, welke mentaliteit en inzicht de opstellers en handhavers van dit artikel gehad en thans nog hebben; men ga dan eens te Angora in de leer.

Hoe ver men de zaak wel drijft op grond van artikel 177 I. S., blijkt wel uit de Memorie van Antwoord van den Minister van Koloniën op de begroeting 1929, waar de toelating van de vestiging van een Roomsche Katholieke geestelijke te Sibolga „overwogen” zal worden. Ook het sluiten van het eiland Bali voor de kerstening moet velen niet aanstaan, want als er ergens een origineele cultuur is, dan moet men die gaan zoeken in Voor-Indië, waar de Engelschen zonder eenigen aanstoot te geven heel anders over deze aangelegenheid denken en vast te stellen is, dat binnendringend Christendom de Hindu-cultuur allerminst geschied heeft.

Miskennen van het adatrecht door missie en zending.

Kennis van en belangstelling voor het adatrecht bestond bij de zending aanvankelijk niet; de missie had, gelijk ik elders uiteenzette⁷⁾, gezien de geringe missionaire middelen, niet de kracht om aandacht te schenken aan het volksrecht, voor de 19e eeuw hare intree gedaan had. Wat de zending zag van het adatrecht, liet haar deels onberoerd, werd voorbijgegaan met opmerkingen als bijgeloof, wekte soms heftigen tegenstand. De oorzaak was niet ver te zoeken, men nam geen moeite kennis te nemen van de omstandigheden, waaronder bepaalde feiten zich voordeden; men begreep het volk niet, waaronder men werkte, men stelde zich op het standpunt, dat alles van één kant moest komen; dat was het tijdvak, waarvan Van Vollenhoven aangeeft⁸⁾, dat men Europeesche voornamen gaf aan de gekerstenden; niet alleen zonderling aandoende, maar ook vaak aanstoot gevende aan anderen, men waande zich op sommige plaatsen in de Bataklanden in een Duitsche kolonie, waar in alle huizen bonte beelden van vreemde vorsten aan den wand hingen. Dat was de tijd, waarin desnoods met geweld de voor de zending vreemde verschijnselen moesten verbannen worden. Die tijden zijn gelukkig voorbij. Toch duurde het nog lang, voordat er werkelijk positieve arbeid met betrekking tot het volksrecht zou verricht worden. Een groote geleerde als Dr. Matthes, die zich zoo verdienstelijk gemaakt heeft door zijne taalstudies in Zuid-Celebes, wist de volkspsyche niet te grijpen, zooals Snouck Hurgronje gedaan heeft. Ook bekende zendelingen als van Eck en Poensen hebben rechtstreeks weinig gedaan voor de kennis van het adatrecht, dat lag meer, zegt Van Vollenhoven⁹⁾, aan den tijd dan aan de zending en hare dienaren. Na 1900 wist de zending den waren toon aan te slaan, niet het minst door de onderzoekingen van zendelingen als Dr. Adriani, wiens taak Dr. Esser te zamen met zijne weduwe voortzet, en Dr. Kruyt, om van anderen niet te spreken. Nu werd het volksrecht levend en al werd nog gedwaald op sommige punten; een man als Dr. Kruyt erkende dadelijk openlijk, dat hij thans beter ingelicht, verschillende verschijnselen, die hem onzinnig, op bijgeloof gegrond hadden geleken, nader te verklaren wist¹⁰⁾. Voor hem werd wakker het verhelderende besef, dat er nog heel wat is, dat onbegrepen neerhing, hij de schrijver van een werk over het animisme, komt daar coram populo verklaren, dat dit onvolledig was en zijn bijdragen over den magischen gedachtegang der Bare'e Toradja's, gedragen door den gloed der overtuiging, zijn er des te belangrijker door geworden.

Niet langer is adat en adatrecht uit den boeze, men wil den Inlander laten in zijn eigen milieu, zijn eigen gedachtegang, mits natuurlijk niet het Christendom in de klem komt, zonder dat men den Inlander omhangt met 't Christenkleed, waar doorheen de primitieve gedachtegang, in nauwen samenhang met zijn oorspronkelijken godsdienst, door alle mogelijke gaten naar buiten treedt. Toen de missie eindelijk gelegenheid kreeg om zich te gaan

⁷⁾ Studiën, deel CX, blz. 439.

⁸⁾ Het adatrecht, deel II, blz. 209, jo. 212.

⁹⁾ De ontdekking van het adatrecht, blz. 98.

¹⁰⁾ Measa, Bijdragen Kon. Instituut voor T. en L. en V. v. N.-I., 1918—1920.

Sigarenmag. „HAVANA HOUSE”

W. v. d. WORFF - Den Haag

Fred. Hendriklaan 187 - Tel. 51882 5784

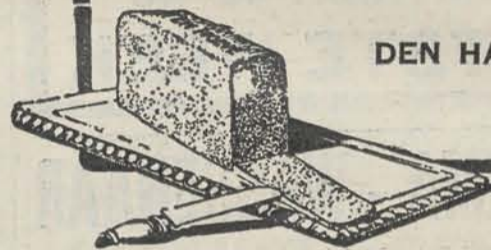
Uitsluitend 1ste klas fabriikaat, tegen concurreerende prijzen

ROGGEBROOD

FIRMA

GEBR. TEN HOEVE

DEN HAAG

4557

RUSTHUIS

JULIANA VAN STOLBERGLAAN 79
DEN HAAG - TEL. 71488

GELEGENHEID TOT OPNAME VAN OUDEN VAN DAGEN, ZIEKEN, RUST- OF HULPBEHOEVENDEN RUSTIGE OMGEVING - DOKTER NAAR KEUZE

5704

ZR. & BR. BERGMANS.

Van onze Adverteerders

Een nieuwe Sportschool.

Den Haag is voor een moderne, groote stad weinig sportscholen van beteekenis rijk. Er zijn hier maar een paar scholen, die zich behalve met het opleiden van bokkers en het leeren van schermen, wezenlijk met de z.g. „physical culture”, het verzorgen van het lichaam, bezig houden. En juist deze tak van sportbeoefening is een noodzakelijk iets in onzen tijd van weinig lichaams- maar veel geestes-„beweging”.

Een modelinrichting — maar nog klein — is er thans aan den Schenkweg, vlak bij het Staatsspoorstation, verschenen. De heer Scheers heeft er, naar het voorbeeld van de bekende Sportschule in de Potsdammerstrasse te Berlijn, een inrichting geopend, die wat opzet betreft stellig met de beste in het buitenland kan wedijveren.

De inrichting staat onder toezicht van een arts. Men kan er zijn spieren komen loswerken aan de modernste turn- en bokstoestellen enz. Ook zijn er speciale toestellen ter ontvetting. Er zijn een badkamer, massagekamer, inrichting voor warmwaterbehandeling, kleedkamers met ruststoelen, er is gelegenheid om lichaamssoefeningen te maken, onder kalmeerend licht (voor nerveuzen). De heer Scheers, die te Berlijn aan de Hohenschule für Leibübungen cursussen heeft gevolgd, heeft wel het allernieuwste op het gebied van lichaamsbeoefening in zijn inrichting.

De heer Scheers is sinds zijn terugkomst uit Amerika, waar hij in de bokswereld geen onbekende was, bijna twee jaar geleden reeds op de Mauritskade werkzaam geweest, heel in 't klein nog. Langzamerhand breidde zich zijn leerlingental zoo uit, dat hij tot de oprichting van dit model-instituut kon overgaan.

Eenige assistenten en een masseur zijn aan het instituut verbonden.

LEIDEN

L. VAN DAM,
HAARLEMMEERSTRAAT 490, LEIDEN

GEVESTOED 1800
TELEFOON 1535

GEVOELDE KAAS

GEVOELDE KAAS

LEIDSCHER KAAS

Zie van der Chijs' Ned.-Ind. plakaatboek, deel IV, 77 en de Haan's Priangan, dl. IV, § 2523.

GEWELDIG LAGE PRIJZEN IN DEN UITVERKOOP VAN BONTMANTELS

BIJ 5728

MAISON DE PELLETERIE SPECIAAL BONTMAGAZIJN SPUISTRAAT 46-48 LAATSTE WEEK

R. ENNEMA - WASSENAAR

VAN BOMMELLAAN 10 :: TELEF. K. 923
is genegen zich te belasten met contrôle van Indische Kinderen in Holland. Door langdurig verblijf in Indië, volkomen op de hoogte.

roeren, bleek alras, dat verschillende harer leden, ook oog bleken te hebben voor het volksrecht, ik noem maar eens de paters M. S. C. Vertenten, Drabbe en Geurtjens, die in hunne bijdragen zoo goed getoond hebben, de primitieven, waaronder zij werkten, uitstekend te begrijpen.

Botsing van christelijk recht en adatrecht.

Missie en zending brengen met zich de komst van Christelijk recht, dat op geheel andere grondslagen berustende, op sommige punten dan ook regelingen in zich bevat, die tegen het adatrecht indruischen. Aanvankelijk werd dan niet met tact opgetreden, men begreep niet, dat het maar niet aanging, een, twee, drie, het adatrecht maar uit te bannen en voor de primitieven gloednieuwe en onbegrepen dingen neer te zetten, men voelde niet, dat al zou in schijn toegegeven worden, in werkelijkheid alles bij het oude zou blijven. Vooral op het terrein van het huwelijksrecht waren er vele met Christelijk recht zich niet verdragende volksrechtelijke instellingen; zoo het proefhuwelijks, meervrouwendom, huwelijksdwang, willekeurige verstooting van de vrouw, maar ook elders klemde het.

Dat dergelijke tegenstrijdigheden tot moeilijkheden moesten aanleiding geven, is begrijpelijk; een gelukkig verschijnsel mag het heeten, dat men naar een oplossing zoekt zonder de zaak kortweg af te snijden; zoo ondervond men in het vicariaat van de Kei-eil. een bezwaar bij 't sluiten van adathuwelijken, waar als sluitstuk vereischt wordt de toestemming van de wederzijdsche ndoewe's, zijnde een soort van voogden, die een positie innemen als de mama' bij de Minangkabauers, welke bloedverwant van moederszijde over de kinderen, die adatrechtelijk met hun vader geen enkele betrekking onderhouden, voogd is. Waar naar kerkelijk recht een dergelijk instituut niet bestaanbaar is, bracht men deze zaak voor bij den H. Stoel¹¹⁾. Dat een huwelijk naar kerkelijk recht gesloten, terwijl daarop na scheiding langs burgerlijken weg een tweede huwelijk wordt gesloten, bigamie is, is ook een bekende moeilijkheid.

We zullen nog meer reden hebben om over deze hotsingen te spreken.

¹¹⁾ Zie Adatrecht II, blz. 209. (Slot volgt).

De film voor den Inlander in onze Oost en West.

Aanleiding om voor onze lezers deze stof, zij het dan ook zeer beknopt, te behandelen, vonden wij in het onderhoud, wat ons voltallig Dagel. Bestuur een dezer dagen mocht hebben met den heer G. E. A. Krugers, directeur der Java Film Company te Bandoeng, thans in ons land in verband met de aanschaffing van de meest moderne installaties op het gebied der filmindustrie, waardoor het mogelijk zal zijn in Indië zelf in de meest ver afgelegen streken

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJNKAMP'S KLEEDING? OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN, DE BESTE KLEEDING TEGEN DEN BILLIJKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ LIJNKAMP INDERDAAD HET GEVAL IS

LIJNKAMP'S Kleedingmagazijnen GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

datgene te kunnen filmen, wat voor den Inlander zelf als voor het Moederland tot dusver nog onbekend was, waardoor de cultuurhistorie van onze overzeesche gewesten zeer gediend kan zijn.

Wat de heer Krugers reeds produceerde met de zeer beperkte middelen die hem tot op heden ten dienste stonden is verbluffend. De Mekka-Bede-vaartfilm in Arabië opgenomen, de speelfilm getiteld „De Schoone van Java” en Loetoeng Kasaroeng, geheel in elkander gezet met uitsluitend Inlandsche krachten, De Krokodillenjacht, zijn wel zoovele bewijzen, dat de Java Film Company met de meest moderne installatie voor opnamen als voor de verdere afwerking der film voor geen enkele Moederlandsche of buitenlandsche filmindustrie zal behoeven onder te doen.

Met deze speciaal voor Indië te vervaardigen installaties zal het ook mogelijk zijn in alle streken te filmen en de films ook daar te vertoonen.

Het wil ons dan ook voorkomen, dat deze industrie in Indië, behalve dat ze aan vele Inlanders werk en een bestaan kan verschaffen, er veel toe zal kunnen bijdragen en wellicht verhinderen, door langs geleidelijken weg de bioscoopwereld in Indië te beheerschen, dat geïmporteerde films vertoond worden, waarvan de tendenz, hoewel niet schadelijk, dan toch niet opvoedend is voor den Inlandschen toeschouwer.

De inzet der Indische filmindustrie moet zijn eene aanvulling op opvoedkundig gebied, daar waar de pers door analfabetisme en de schoolopvoeding door plaatselijke omstandigheden hun weldadigen invloed nog niet konden doen gelden.

Voorlichting op het gebied voor volksonderwijs, volksgezondheid en landbouwvoorlichtingsdienst zal eene groote plaats innemen, terwijl de legendarische speelfilms met een moreele tendenz, waarop de Inlander verzot is, niet vergeten worden.

Het verleenen van steun aan de grootsch opgezette onderneming, die zeker de volle sympathie zal hebben van hen, die weten wat Indië voor ons beteekent, achten wij alleszins aanbevelenswaard.

De Bank der Nationalisten.

Waar reeds zoo vele min of meer vage berichten verschenen over het plan van een aantal Inlandsche nationalistische verenigingen om een eigen bankinstelling op te richten, schijnt het van belang om het prospectus dezer „N.V. Bank National Indonesia” ter kennis onzer lezers te brengen. Het luidt, volgens de Locomotief, als volgt:

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt f 500.000, uit te geven in aandelen van f 1000.—, f 500.—, f 250.— en f 100.—. Van het kapitaal is reeds f 100.000 geplaatst.

De acte van oprichting werd onlangs geteekend ten overstaan van notaris Berg van het notariskantoor Townsend te Soerabaja.

Voor de eerste maal is tot directeur benoemd de heer Soejano en tot plv. idem de heer Gondokoesoemo.

Commissarissen zijn de heer dr. Soetomo, mr. Soebroto, dr. Soewarno, hadji Djakaria bin Bar-mawi en Soeroeso.

Het prospectus zegt verder: Onze Indonesische maatschappij doet een beroep op uwe welwillendheid, uwe moreele en financiële kracht en nationaal gevoel.

Uw land Indonesia bezit een onuitputtelijk vruchtbaren bodem, en is prachtig gelegen voor den internationalen handel, terwijl onze economische toestand in ongunstige omstandigheden verkeert, ziet daar die omstandigheden, waarom wij een beroep doen op u allen, om de handen uit de mouw te steken.

Laat het voor u een nationale roeping zijn om u te vereenigen, teneinde den economischen toestand van ons volk te helpen verbeteren en dien op te bouwen.

Het is bekend dat wij arbeidskrachten en gronden in overvloed bezitten, doch dat het ons aan middelen ontbreekt om het land tot volle productie te brengen.

Steunt derhalve ons nationaal streven in uw eigen nationaal belang.

De door ons opgerichte Bank Boemi-Poetra, gevestigd te Soerabaja, is reeds anderhalf jaar werk-

zaam met de bedoeling om zooveel mogelijk de woeker te bestrijden, en werkkapitaal te verschaffen om de kleine en de tusschenhandelaren te steunen. Binnen anderhalf jaar tijd hebben 169 aanvragen om leeningen te sluiten ontvangen welke beloopten f 152.000.

De door de bank uitgegeven leeningen zijn nu toe bijna geheel teruggestort, zoodat geen verlies is geleden. Bovendien heeft de bank geleendheid gegeven deposito te openen tegen een rent van 5 pCt. per jaar. Van deze gelegenheid worden veel gebruik gemaakt, waardoor de bank de deposito's kan omzetten. De waarborgen van uitgegeven leeningen heeft de bank nauwkeurig geregeld, zoodat risico voor de bank zoo goed als uitgesloten is.

Van het eerste afgelopen jaar, na het sluiten van de boeken, kon de bank 10 pCt. van de heere winst reserveeren voor het bestrijden van eventueel verlies, terwijl aan de aandeelhouders 10 pCt. dividend werd uitgekeerd.

Bij den aanvang van het tweede jaar wijst de balans er op, dat de boekwaarde van het geheel bedrijf gestegen is, zoodat wanneer het kapitaal uitgedrukt wordt in aandelen à pari, of 100 pCt. dit na een jaar een waarde heeft verkregen van 125 pCt.

Op grond van bovenstaande feiten, en rekening houdende met de maatschappelijke behoeften van ons volk, hebben ondergeteekenden, na deskundig geraadpleegd te hebben, besloten deze bestaande bank uit te breiden en in een Naamlooze Vennootschap om te zetten, waarbij verdubbeling van het kapitaal noodig wordt geacht.

Deze uitbreiding beoogt zooals in hare statuten vermeld staat:

Het in leen verstreken van gelden en het verlenen van credieten; het in giro of deposito of andere wijze in bewaring nemen van gelden en waarden; het verstrekken van werkkapitaal aan ondernemingen van landbouw, nijverheid of handel; het koopen en verkoopen van onroerende goederen, het administreren van onroerende goederen, gelden of andere fondsen en het verrichten van al zoodanige bankzaken, als in den meest uitgebreiden zin geacht kunnen worden tot het bankiersbedrijf te behooren.

Voor deze Naamlooze Vennootschap is in de statuten bepaald dat van de winst in de eerste plaats 10 pCt. zal worden aangewend voor de vormen van een reservefonds.

Tatouage als Ridderorde.

Naar aanleiding van het Naschrift op het belangrijk artikel van den heer H. F. Tillema over boven genoemd onderwerp in No. 3 van ons weekblad, pag. 28, 1ste kol., wil ik even het volgende releveeren ten nutte der fotograferende lezers.

In 1903 had ik te Sintang, W.-Afd. v. Borneo, de beschikking over een paar mooi getatoueerde Dajaks, doch niet over kleurgevoelige platen daarbij hoorende filters.

Op mijne eerste opname was er van de tatouage dan ook bijster weinig te zien, doch behielp ik mij door oprichting van een Dajaksch Schoonheids Instituut op coöperatieven grondslag. Ik stelde toen wat ijzerlak en eenige fijne penseelen mijnen vrienden ten gebruike en verzocht hun daarmee elkaars tatouage eens mooi bij te schilderen. Met het bekende gevoel der Dajaks voor lijnversiering werd hun tatouage nauwkeurig overgeschilderd en was de daarna gedane opname een waar succes.

Omstreeks 1912 is van deze opname, gecombineerd met die eener door mij gekiepte Dajaksche kampong, eene zeer duidelijke gekleurde schoolplaat, uitgave Joh. Ykema, Den Haag verschenen.

De beide Dajaksche heeren vonden het resultaat van hun coöperatie zoo mooi, dat het mij moeite kostte hen te overreden om na de fotografische séance, ter wille van hun huid, die overschildering weder met petroleum af te wasschen, zij vonden het ijzerlak toch zoo diep zwart en schitterend!

Lochem, 21 Januari 1929.
G. F. M. LIEBERT O. A. R.

Staats- en Bijbladen van N.-I.

volledig tot 1927, met bijbehorende djatihouten kisten, ter overname tegen billijke prijs.
G. J. VAN DONGEN, Oud-Resident,
Alkmaarschestraat 6a, Scheveningen.

Boeatan's Loterij.

Daar op de feest-uitvoering van „Boeatan”, onlangs in Seinpost gegeven, aangekondigd was, dat de trekking der loterij vóór 1 Januari 1929 zou plaats hebben, wordt thans, van verschillende zijden, door houders van loten gevraagd naar den uitslag daarvan. Daarom willen wij hier bekend maken, dat deze nog niet heeft plaats gehad.

Omdat nog altijd niet alle loten geplaatst zijn, is nogmaals — nu stellig voor de laatste maal — een verlenging aangevraagd en toegestaan tot einde Februari a.s.

Op Maandag 25 Februari a.s. zal in „Het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen” te 's-Gravenhage tot besluit nog een, naar gehoopt wordt nog beter dan in Seinpost geslaagd, Indisch feest, gegeven worden, waartoe weer de zeer gewaardeerde medewerking van verschillende Indische Vereenigingen en van eerste krachten is toegezegd.

Een opnieuw aan te schaffen, thans groen-afgestempeld Boeatan-lot à f 1 zal als toegangkaart geldig zijn.

Zij, die den vorigen keer zoo ongelukkig waren in Seinpost geen plaats meer te vinden, kunnen hunne zwart-gemerkte loten, nu in Heulstraat 19, groen laten stampelen, maar zij moeten er gauw bij zijn, want hoe ruim de zaal van het Gebouw ook is, wij twijfelen niet, of deze zal, zoodra, over enkele dagen het program van den avond bekend wordt, tjokvol loopen.

Wie zou dan ook niet een steentje willen bijdragen voor de bevordering der Indonesische Kunstnijverheid, door Boeatan voorgestaan en tegelijk van een Indischen feest-avond mee genieten. Zegt het voort!

Waar en door wie het Indische koperwerk is vervaardigd.

Verbetering.

Tot ons leedwezen zijn bij het afdrucken van het, onder dezen titel in het vorig Nr. opgenomen, artikel van Mr. J. G. Huysen eenige fouten ingeslopen, welke rectificatie vereischen; op de eerste bladzijde is n.l. één regel tweemaal afgedrukt, terwijl daardoor eenige woorden zijn uitgevallen.

Op den zin: „Verondersteld mag worden, dat het Javaansche koperwerk algemeen bekend is”, moest ten rechte volgen: „Ik bedoel niet de eenigszins bedenkelijke producten der nog bestaande messinggieterij, gelijk die nog wordt uitgeoerd o.a. in Soerabaja (vazen, rookstandaards, wandborden, aschbakjes, enz.), doch de sirihsstellen, schalen, en dergelijke, gemaakt in den loop der vorige eeuw, meest van messing, doch somtijds ook van brons,” enz.

Van Week tot Week.

Dinsdag 15 tot Maandag 21 Januari.

Werking van den Krakatau. Aneta seinde den 14en Januari en volgende dagen dat de vulkaan Krakatau weder sterk verhoogde werking vertoont; het aantal zichtbare erupties neemt geregeld toe. De laatste berichten zijn zelfs verontrustend; men heeft de bevolking gewaarschuwd en maatregelen zijn getroffen, opdat in geval van nood alles is voorbereid.

Werkstaking bij de N.-I. Steenkolen Handel Mij. Batavia, 17 Jan. (Aneta) 1). Een veertigtal prauwvoerders der Ned.-Indische Steenkolen Handel Mij. hebben gistermiddag het werk neergelegd. Zij hadden een loonsverhoging gevraagd. Heden is de staking uitgebreid over vrijwel het geheele werkpersoneel, zoodat zij thans ongeveer honderdvijftig personen omvat. Nader seinde Aneta (dd. 21 Jan.), dat de staking is opgeheven.

Resident van Ambon. Batavia, 17 Jan. (Aneta). Benoemd is tot resident van Ambon de heer C. C.

1) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „Nieuwe Rott. Crt.”.

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”

Buitenhof

Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062

's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD

SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT ROEMEENSCH ORKEST

51

UITSTEKENDE KEUKEN GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Ouwering, thans assistent-resident in de afd. Zuid-Bali.

Directeur van Binnenl. Best. Batavia, 16 Januari. Aan den directeur van binnenlandsch bestuur, den heer A. H. Maas Geesteranus, is thans officieel, op verzoek, eervol ontslag verleend, ingaande 4 Mei 1929, onder betuiging van dank voor de langdurige trouwe diensten den lande bewezen.

Benoeming Assistent-Resident. Batavia, 19 Jan. (Aneta). Tot assistent-resident bij den gemeenen bestuursdienst is benoemd de heer P. J. Kuik.

Aanvulling van het Ind. leger met Inlanders. Bandoeng, 18 Jan. (Aneta). Het A.I.D. de Preangerbode meldt, dat dit jaar 60 Batakkers voor het leger zijn aangeworven, voorts 120 Timoreezen, 180 Menadoneezen en 180 Amboneezen.

Het Belgische Kroonprinselijk echtpaar. Graaf en Gravin de Rethy van België hebben, volgens Aneta, den 18en Jan. in een marine-vliegboot een tocht boven Soerabaja en Straat Madoera gemaakt.

De burgemeester van Amsterdam te Batavia. Batavia, 18 Jan. (Aneta). Alhier is aangekomen de heer De Vlucht, burgemeester van Amsterdam. Ter begroeting was o.a. aanwezig mr. Meyroos, burgemeester van Batavia. De heer De Vlucht zal eerstdaags een draadloos-telefonisch gesprek voeren met Amsterdam.

P. Drayer †. Buitenzorg, 21 Jan. (Aneta). Alhier is overleden de hoofdingenieur P. Drayer, chef van het eerste telegraaf- en telefoondistrict te Weltevreden.

Onderzoek arbeidstoestanden. Batavia, 18 Jan. (Aneta). Mr. L. Einthoven zal naar Genève gaan tot September a.s., om daarna als adjunct-inspecteur van den arbeid gedurende zes maanden geplaatst te worden om de praktijk van de poenale sanctie te bestudeeren. Mr. Einthoven wordt daarna definitief bij het arbeidsbureau van den Volkenbond geplaatst.

Medan, 16 Jan. (Aneta). Prof. Grimshaw, die alhier vertoef in verband met zijn onderzoek naar de arbeidstoestanden, heeft in een persgesprek verklaard, dat zijn indruk van arbeidstoestanden onder poenale sanctie nergens gunstiger is geweest dan hier. Hij is voornemens, te Semarang de werving te bestudeeren en vervolgens met een koelieboot naar Deli te varen, waar hij drie weken zal verblijven ter bestudering van oud en nieuw cultuurgebied.

Batavia, 19 Jan. (Aneta). Per Gouv. stoomer Wega arriveerde alhier de heer Albert Thomas, in gezelschap van Prov. Grimshaw en Mr. Einthoven. Voorts bevonden zich in het gezelschap de Fransche Consul-Generaal en de Chef der Arbeidsinspectie.

Univers. examens. Leiden. Candidaatsex. Indisch recht Mej. T. Roos. — Taalkundig candidaatsex. Indologie de h.h. J. M. Harst en W. R. Pieters.

Kolonel P. H. Hoeksema. De luitenant-kolonel van den generalen staf bij het O.-I. leger P. H. Hoeksema de Groot is overgeplaatst bij het wapen der inf. onder gelijktijdige bevordering tot kolonel-regiments-commandant.

Medisch onderwijs in Ned.-Indië. In een op 18 Jan. door het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage gehouden vergadering heeft Prof. Dr. J. Boeke ingeleid het onderwerp: Medisch onderwijs in Ned.-Indië; artsen; Indisch-artsen en hulpkrachten; verband der verschillende Hoogeschoolen. (Uitvoerig overzicht in het Vaderland van 19 Jan., Avondbl. B.).

De postvlucht Java-Nederland. Het postvliegtuig P.H.-A.E.N., vertrokken van Batavia den 9en Jan., is op Dinsdag 22 Jan. te Amsterdam gearriveerd. Door een gedwongen oponthoud te Konstantinopel gevolgd door, door hevige koude veroorzaakte, motorpech leeft de terugreis eenige dagen langer geduurd dan verwacht was.

Deze overigens prachtig geslaagde vlucht is voorloopig de laatste, nu aan de Kon. Luchtvaart Mij. het gebruik maken van enkele Britsche militaire vliegvelden niet verder is toegestaan. In April hoopt de K.L.M. echter de vluchten te hervatten.

ENGELSCH HEERENHOEDEN EN MODE-MAGAZIJN

G. PEUSENS DEN HAAG

WEIMARSTR. 58 :: TEL. 35345

SPECIAAL INDISCHE UITRUSTINGEN

H.H. Leden van Oost en West, genieten 5 pCt. korting. 5724

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

„Het Verloren Land”.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat wij eenige maanden geleden hier de aandacht vestigden op een door de „Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lectuur” te Amsterdam uitgeschreven prijsvraag. De roman van Johan Koning met bovenstaanden titel maakt deel uit van een twaalfstal, dat door de redactie van genoemd uitgeverijlichaam kon worden bekroond. Vermoedelijk zal onder dat dozijn dit boek wel het eenige zijn, dat onder „Koloniale literatuur” kan worden gerangschikt, want, zooals Henri Borel in het Zondagsblad van „Het Vaderland” onlangs schreef:

„Wij hebben, hoe lang al niet, in Indië geregeerd en grof geld verdiend te midden van een prachtige, oude cultuur, waarvan de statige monumenten tot de schoonste wonderen der wereld behooren, maar in onze literatuur is er pas in de laatste jaren iets van te vinden, en wij hebben even lang te midden van Javanen en Maleiers en andere Indonesiërs geleefd, zonder dat er iets van hun psyche in onze letterkunde van belang is geworden.”

Het ligt in den tijdgeest, dat niet alleen de beeldende, maar ook de letterkundige, Europeesche kunstenaars meer en meer worden aangetrokken en geïnspireerd door de Oostersche sfeer, ook die, welke door de thans bij honderdtallen hier studeerende Indonesiërs naar Europa wordt overgebracht, te meer misschien juist nu, na de geruchtmakende, tijdelijke gevangenhouding der van communistische opruijng beschuldigde studenten.

De heer Borel heeft wel gelijk met zijn opmerking:

„Slechts zelden vraagt men zich af: hoe zouden die zonen van Indië zich toch wel gevoelen in die voor hun toch zoo vreemde omgeving, en wat zou er toch in hun binnenste omgaan, nu ze uit hun Oostersche sfeer in de Westersche zijn overgebracht? Zouden ze zich hier ooit senèng ('t woord is onvertaalbaar, maar komt 't dichtst bij: op hun gemak, en gelukkig, en in hun sas) voelen; hebben ze geen heimwee naar hun land, hoe werkt de Westersche omgeving op hen in, hoe reageren zij daar op? Deze en tientallen andere vragen liggen voor de hand en worden toch zoo weinig gesteld. Waarschijnlijk komt dit doordat de Javanen en andere Indonesiërs hier de Europeesche kleding dragen. Let maar eens op, hoe geheel anders ze direct zijn, als ze, b.v. op een „Indischen avond” met feestelijkheden van dans en gamelan, in hun Oostersche dracht als gemetamorfoseerd zijn. Hun houding, hun gezichten, hun gebaren, hun sfeer zijn dan opeens geheel anders, zij toonen dan hun eigen wezen.”

Dit doet ons denken aan hetgeen een Europeesch schilderes overkwam, die, juist op zoo'n „Indischen avond”, buitengewoon geïnspireerd door een der

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN

DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

MELKINRICHTING

„MELBO”

KAREL VAN GELDERSTR. - TEL. 1088 - ARNHEM

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm

H. W. MIDDELBEEK, Opticiën

HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

F. HOLLAAR - ARNHEM

SCHOENFABRIEK:
SPECIALITEIT MAATWERK

Gaarne nemen wij maten in ons archief op voor
families, welke naar Indië vertrekken; groote
ervaring op dit gebied. 5586

SCHOENWINKEL:

„Betere” binnen- en buitenlandsche merken
CHAUSSURES BALLY. K. BOOTS & SHOES

VOETVERZORGING:

Dr. SCHOLL's Foot Service

Rijnstraat 34 - Groote Oord - Varkenstraat

BOULEVARD-GARAGE

PRINSESSESTRAAT

TELEFOON 1939 - ARNHEM 2-5571

Vert. **OVERLAND-WHIPPET** en
WILLYS-KNIGHT Automobielen

LUXE VERHUUR

RIETEN MEUBELEN

H. F. SCHMID

BAKKERSTRAAT 24

ARNHEM :: TEL. 15

TEEKENINGEN OP AANVRAAG

VELE INDISCHE

DANKBETUIGING

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk
kennissen, die nog niet tot „De
West” toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke
vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING
ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VEREENIGING
GING HEEFT WAT AAN U”

FIRMA WAGNE

RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGER

SPECIALITEIT FIJNE VLEESCHWARF

ARNHEM

JANSSTRAAT 31 :: TELEF. 4

Javaansche dansers, in den zevenden hemel was,
toen zij diens toezegging kreeg den volgenden dag
voor haar te willen poseeren, maar een ontzettend
teleurstellende ontgocheling kreeg, toen zich een
Europeesch gekleed oosterling daarvoor aanmeldde,
wiens bruine gelaatskleur zoo onaesthetisch tegen
het witte boord afstak, dat zij hem nauwelijks her-
kende. Deze glimlachte echter, zeggend: „laat u mij
maar even binnen, in een afzonderlijke kamer, dan
zult u aanstonds wel tevreden zijn”. Na een oogen-
blik kwam hij uit die afzondering te voorschijn met
ontbloote voeten en bovenlijf, in dans-stemming en
-uitdrukking, en werd triomphantelijk naar het
atelier geleid.

Wij zijn 't met den heer Borel eens, dat de groote
waarde van dit boek ligt in het feit, dat *Johan
Koning* het heeft aangedurfd, het psychische pro-
ces analyseerend te beschrijven, dat in de ziel van
den Javaan plaats heeft als hij, in zijn jeugd aan een
Nederlandsche universiteit studeerend, in dage-
lijksche aanraking komt met wat men de Westers-
sche beschaving noemt, maar moeten 't evenzeer
met een anderen criticus, *Mr. H. G. Koster*, in „*De
Groene Amsterdammer*” betreuen, dat de schrijver
verzuimd heeft den invloed van de juridische studie
op den geest van dezen oosterling te behandelen:

„De auteur wilde ons de Europeesche *Lehr-
und Wanderjahre* van den Javaan Sosro ge-
ven: hij had ons dan ook moeten toonen hoe
dit oostersch gemoed reageerde op de studie
van het westersche recht met zijn abstracte
dogmatiek, op het dialectisch gekrakeel der
hooggeleerden, den wirwar der jurisprudentie,
den Maha-bharata van meeningen, stelsels en
problemen. Van de verwarring, die reeds daar-
van alleen op een stil-vroom, mystiek gemoed
uitgaat, heeft de auteur geen besef gehad.”

Misschien zal later een Indonesiër dit zelf wel
eens in roman-vorm beschrijven.

Eigenaardig is ook het feit, dat hier in Europa
betrekkelijk nog wat meer van harte belang gesteld
wordt in de psyche der Indonesiërs, dan over het
algemeen door Europeanen in Indië, die er toch
midden-in wonen. Een voorbeeld daarvan trof ons
dezer dagen weer, toen een pas gerepatrieerd
Deliaan, die zich nu eens bij uitzondering wel be-
langeloos voor het wel en wee der inheemsche be-
volking van den Archipel interesseerde, naar aan-
leiding van het onlangs verschenen werk over de
„Indische Beweging” van den heer *J. Petrus Blum-
berger*, de opmerking maakte: „Wat is 't toch
vreemd, dat ik daarvan in Indië zoo goed als niets
kon te weten komen (de couranten en tijdschriften
schenen er stelselmatig over te zwijgen), terwijl ik
van hier alles haarfijn in een vrij lijvig boek be-
schreven vind!”

Terwijl Mr. Koster zijn critiek besluit met de
woorden:

„*Het Verloren Land* is werkelijk een boek
van iemand, die wat te zeggen heeft en het
goed weet te zeggen, zonder litteraire mooi-
doenerij, zonder pretentie, een boek met ouder-
wetsch-degelijke eigenschappen en toch in de
hoogste mate... een boek van dezen tijd”

zijn wij het meer met den heer Borel eens dat
niet alleen Sosro en diens allerliefste zusje, maar
ook de Europeanen in dit boek soms in veel te ge-
weld mooie taal spreken, dus eigenlijk alleen verkondigend,
ook beamen wij niet volmondig de op-
merking van den criticus van de „Groene Amster-
dammer”: „Dit boek is geschreven met ongewone
kennis van Indische en Indisch-Europeesche
milieux en toestanden”, want om maar enkele klei-
nigheden te noemen: op blz. 96, in de beschrijving
van een Indische kamer bij een Indisch-Europeesche
dame, lezen wij: „over den breeden divan lag een
prachtig kleed van Soembawa”, terwijl de altijd
smalle, dunne weefsels, van dat eiland afkomstig,
daaraan toch geenszins beantwoorden; waarschijn-
lijk meent hij de van stevig katoen geïkate slimoets
van het eiland Soemba.

Ook hoorden wij een Javaansch hooggeplaatst
ambtenaar de opmerking maken: „ik heb niet ver-
der gelezen dan de eerste bladzijde, want toen ik
den naam „Serima” las voor de dochter van een
Javaanschen Regent, dacht ik dadelijk: de schrijver
is iemand, die niet goed op de hoogte is van Indo-
nesische toestanden.” *What is there in a name!*

De Europeesche echtgenote van een Westersch-
ontwikkeld Javaan, eene, die 't dus bij ondervin-
ding weten kan, zeide beslist niet te kunnen be-
grijpen, dat een Indonesiër, na een universitaire
studie genoten, en zich een Nederlandsche docto-
resse als echtgenote te hebben gekozen, zoo
weinig verstandelijk zou denken en handelen,
dat hij spijt zou gevoelen in Europa exacte kennis
te hebben opgedaan en ten slotte zijn heil zou zoeken
bij een *doekoen* (wonderdokter-toovenaar),
waarvan Mr. Koster schrijft:

„En als het tweetal in Indië is, wordt de
uiterlijk vereuropeeschte Sosro toch weer de
echte Javaan. Hij voelt „geheime krachten”
naderen; om zich daarvan te bevrijden haalt hij
een „doekoen” die met magische kunsten niet
alleen hem, maar ook (ironie van het lot!) het
doctoresje onder zijn tooverbehandeling neemt.
Hier eindigt het boek! Heel jammer. Want de
schrijver lost het probleem, dat hij gesteld
heeft, niet op. Steeds weer had hij ons getoond
hoe liefde en wederzijdsch begripen, hoe op-
gaan in elkanders persoonlijkheid en ware de-
moed twee geheel verschillende rassen tot
elkaar kunnen brengen: *there is neither East
nor West, Border nor Breed nor Birth!* En nu
op het eind slaat de auteur om en laat dien
ellendigen doekoen aanrukken, die een grie-
zeligen cirkel om het Hollandsche doctoresje

beschrijft en op spookachtige manier naar
blanke voetjes staart.

„Mogelijk heeft de auteur met dit slot
doeld: ook ik kan u de oplossing van het
bleem-oost-west niet geven, maar ik
schafte u vele gegevens; vindt zelf de op-
sing, die voor u de beste is!”

Omtrent het slot van het boek schrijft de
Borel:

„Zóo eindigt het in „*Het Verloren Land*”
stelde probleem van „Hoe zal een Javaan
innerlijk fijn beschaafde jonge man reage-
ren op hem inwerkende Westersche omge-
ving met een nieuw, dat mij nog veel moeilijker
ingewikkelder lijkt: „Hoe zal het huwelijk
en zal het op den duur bestaanbaar blij-
ven tusschen een Javaan en een Nederlandsche
vrouw?”

Ons wil het voorkomen, dat het antwoord op
deze laatste vraag zou moeten luiden: een huw-
lijk van een Javaan en een Nederlandsche, of om-
gekeerd van een Nederlander met een Javaan,
zal niet zooveel anders zijn, dan een van gem-
eene ras in het Westen. Het wederzijdsch ge-
hangt, als overal en altijd, grootendeels af van
de persoonlijkheden. Als bijkomstigheden kunnen
ook de voor één van beiden vreemde toestanden
gebruiken meespreken, maar op den duur zal
deze, juist door de thans meer en meer voorkomende
de kruisingen, vervagen en ineenvloeien.

Wij kennen evengoed zeer gelukkige als min-
gelukkige gezinnen, waarvan de vader Ooster-
land en de moeder Westersch is of omgekeerd.

Er behoeft dan ook geen land verloren te ge-
integendeel door belangstellende, en daarom
pere, kennismaking kan veel waardevols gewon-
worden uit het nieuwe voor het oude land.

Telkens is in deze roman ook het algemeen
kende terugverlangen naar Indië beschreven.
Europeanen, die er lang gewoond hebben, dik-
al heel spoedig hier in Nederland bekruipt.
Javanen vernamen wij, dat het omgekeerde
hun landgenooten overkomt: dikwijls verlangen
hier gestudeerd hebbende Indonesische studenten
naar Europa terug. Voor ons is dit alleen een
wijs, dat juist het goede van beide landstreken
lukkig bij de meeste menschen het langst in de
innering blijft.

Dit alles neemt echter niet weg, dat „*Het Ver-
loren Land*” een mooi en nuttig boek is, dat
met den heer Borel gaarne ter lezing en nabetrach-
ting aanbevelen aan „een ieder, wien Indië en
Indonesiërs ter harte gaan en zelfs van een ied-
voor wien Indië en de Indonesiërs enkel maar
materieel belang zijn.”

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De aanleiding tot het bezoek aan Indië van het Belgisch Kroonprinselijk Paar.

Tijdens het bezoek, dat Kroonprins Leopold van België indertijd aan Belgisch Congo heeft gebracht, hem, evenals naderhand zijn vader, gebleken dat de toestanden in de kolonie bestaan, welke dringend verbetering behoeven. De Prins, die zich zeer voor koloniale vraagstukken interesseert, heeft gevoeld, dat meerdere en persoonlijke kennis van de wijze, waarop soortgelijke moeilijkheden in andere koloniale gebieden een oplossing hebben gevonden, noodig is om de ongewenste toestanden in Belgisch Congo uit den weg te ruimen. Prof. van Oyen heeft den Prins gewezen op de beteekenis der kolonisatie van de Nederlanders in Ned.-Indië. Hieraan wordt het toegeschreven, dat Prins Leopold voor zijn doel Ned.-Indië heeft gekozen. Als de voornaamste problemen van Belgisch Congo noemt de *Wava-Bode* (15 en 17/12) de ontvolking van het land, reeds zoo schraal bewoonde gebied naast het vraagstuk der arbeidskrachten, twee factoren, welke bij voortdurende economische ontwikkeling van Belgisch Congo in den weg staan. Van Ned.-Indië getuigde prof. van Oyen in een lezing te Brugge gehouden, dat het als voorbeeld mag dienen van een goed georganiseerde kolonie; het meest treffend bij een eersten rondblik, dat de Nederlanders, naast de zorg voor de veiligheid, bestuur en ontwikkeling der Inlandsche bevolking, twee punten als belangrijk op den voorgrond stellen, n.l.: 1. De gezondheid van de blanke en Inheemsche bevolking te verzekeren. 2. De opbrengst van het land zoo veel mogelijk te vergroten.

De Kroonprins is voornemens zooveel mogelijk te zien, vooral ook op wetenschappelijk gebied, zooals de proefstations en de cultures. Verder wenscht hij Borneo en Celebes te bezoeken, en een reis naar de Molukken te maken.

De *Loc.* (12/12, blz. 55) schrijft over „De Congo-kolonie” en „Afrika”.

Genève.

Het *Soer. Hbl.* (8/12, 2de bl.) bespreekt het bezoek van Albert Thomas aan Ned.-Indië en vestigt de aandacht op „Le monde Nouveau”, waarin de heer Paul Bourdardie scherp de aanmatigende manier hekelt, waarop de Volkenbond meent zich met overzeesche gebieden van koloniale Mogendheden te moeten bemoeien. „Wanneer men den Volkenbond beschouwt als een Raad van Verzoening, dan moet men erkennen, dat hij van heel veel nut kan zijn”, zegt P. B., „maar wanneer men hem opvat als opperste organisatie tot het regelen van allerlei bijzondere vraagstukken, dan kan men er slechts een gevaar in zien. En dit vooral in twee Volkenbondsinstituten: het B.I.T. (Bureau International du Travail) en de Mandaten-commissie. Uit koloniale oogpunt beschouwd, is er bij het oprichten van den Volkenbond deze essentiële fout gemaakt, dat men controleerende bevoegdheid heeft gegeven aan personen (in de Mandaten-commissie) of aan personen in het B.I.T., zonder koloniale kennis of ervaring. Of meent men werkelijk dat Genève uit een berg van statistieken, boeken en tijdschriften, die kennis en die ervaring zou kunnen krijgen, welke Koloniale Mogendheden zooals Engeland, Frankrijk en Nederland slechts in eeuwen hebben kunnen verwerven ten koste van ontzaglijke inspanning en offers?”

Het internationaal Arbeidsbureau te Genève is volgens het oordeel van het *Soer. Hbl.* — nu eenmaal een organisatie, waaraan de regeeringen van alle landen, welke haar in stand houden, groot gezag toekennen. Men kan betoogen, dat dit gezag die instelling niet toekomt, omdat zij niet ontvangen en onpartijdig wordt geleid, maar deze waardeering doet niet het feit te niet, dat dit bureau een officieel orakel over alles-en-nog-wat zijn doet hooren en dat naar die stem wordt gesterd. Dit feit heeft men te aanvaarden. Ook het tweede feit: dat de leider van dit bureau (Albert Thomas) officieel en in zeer krasse termen den staf gebroken heeft over de Poenale Sanctie. Nu deze man in de buurt van Ned.-Indië komt, is het goed dat hem door de Regeering gevraagd is eens te komen zien wat hij reeds, ongezien, veroordeeld heeft. Een beoordeeling ter plaatse kan invloed oefenen op de zonder kennis van feiten geveld veroordeeling.

De *Deli Crt.* (18/12) meent te moeten wijzen op het groote gevaar van een Nederlandsche angstpolitiek te Genève. Toch deelt het blad de conclusie van Dr. Van Blankenstein over Genève dat ons verdedigingsstelsel is goede voorlichting te Genève en voorkomen van verkeerde beoordeelingen. Daarom: onze deuren open voor alle bezoekers en hoorlijke voorlichting door geschrift, woord en van ons geheele koloniale systeem. Een paar

Café-Restaurant „HET GOUDEN HOOFD”, Groenmarkt, Den Haag

In het centrum der stad - Gezellig Terras

GERENOMMEERDE KEUKEN

DAGSCHOTELS m. Soep f 1.00 - DINERS f 1.60 en hooger

ton per jaar aan dit doel besteed, zal blijken haar rente op te brengen en andere grootere uitgaven te voorkomen. Maar de D. C. gaat niet zoo ver, dat zij daarom te Genève een politiek zoude willen zien voeren om die critiek maar in 's hemels naam te vriend te houden. En om uit angst of een geloof in eigen minderwaardigheid — een modern psychisch verschijnsel — maar allerlei dingen af te schaffen, die nuttig en noodig zijn. Dit is z.i. een verderfelijke politiek, die hoe langer hoe meer aanhang vindt en die hoogst gevaarlijk is. Wij moeten Indië besturen op de wijze die naar onze overtuiging de rechtvaardigste en de beste is. Niet omdat de critici van Genève het aldus willen. Wij moeten de teugels zelf in handen houden en niet wijken voor onverantwoordelijke lieden te Genève. Wij moeten de critiek niet verwaarloozen en stellig ook ten volle rekening houden met nieuwe denkbeelden, maar ze eerst toepassen als zij na zorgvuldige bestudeering juist blijken. En niet omdat wij anders gecritiseerd worden. Indien wij zelf toegeven, tegen beter weten in, dan leiden wij er toe, dat anderen over ons heen loopen. Ook al zijn wij een kleine natie, die met allerlei omstandigheden heeft rekening te houden, dan moet dat toch nog niet leiden tot het volgen van een politiek, die slechts door angst wordt ingegeven.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (10/12 „De grieven der Br.-Indische prinszen”, R. v. S.), het *Bat. Nwsbl.* (13/12, 3de bl. „China”), de *Loc.* (13/12, blz. 11 „De relletjes op Biliton”; blz. 19 „Indië en China”), de *Deli Crt.* (22/12 „Een oorlogsgevaar in Oost-Azië”, Graaf Sforza) en de *Sum. Post* (17/12 „De proef”; 19/12 „Syrië”).

J. E. Stokvis.

De heer J. E. Stokvis, lid van den Volksraad en leider van de Indische Sociaal-Democratische Partij, vertrok den 12den Dec. naar Nederland. Hoogstwaarschijnlijk zal dit een afscheid-voor-goed zijn. De *Loc.* (12/12) en het *Soer. Hbl.* (13/12) wijden woorden van waardeering aan den politieken tegenstander. Zijn persoonlijkheid dwingt respect af, den eerbied aan de bekwaamheid en de oprechtheid van den tegenstander verschuldigd.

Het afscheid van Indië is geen afscheid van het openbare leven; en de al dan niet parlementaire werkzaamheid van den heer Stokvis in Nederland zal, voorziet de *Loc.*, de vlotte vragers om behoud en zelfs verlegging van beslissende bevoegdheden over „imperiale aangelegenheden” naar Nederland nog wel eens tot nadenken stemmen. Zoo zal men zich thans moeten onthouden van een poging om de lijn aan te geven, die begon bij figuren als Van Hogendorp, zich voortzet van Van Deventer tot Van Kol en van Stokvis tot... Mohamad Hatta; van koloniale ethiek tot koloniale sociaal-democratie en van een westersch radicalisme tot een eigen inlandsch nationalisme. Het is zeker merkwaardig dat binnen hetzelfde tijdperk, waarin figuren als de heer Stokvis van de leer der liberaal-welwillende ethiek evolueerden tot de bij het socialisme passende versnelling der ontwikkeling tot autonomie binnen rijksverband, dit streven alweder achterhaald is door den weliswaar door weinigen, maar niettemin nadrukkelijk gestelden eisch, die veel verder gaat, namelijk tot onmiddellijke en volledige onafhankelijkheid, waarvan de inwilliging mede door de sociaal-democraten wordt afgewezen. Een krasse bevestiging hiervan brengt de Hatta-polemiek in een der laatste „Indonesia-Moeda”-nummers; en zoo opmerkelijk treedt deze evolutie aan den dag, dat de heer Stokvis, die kwam als een middenfiguur van het ethisch-vertakte liberalisme, thans heengaat als verkondiger van het koloniale socialisme — en nochtans wederom als een middenfiguur. Zoozeer hebben de uitersten zich verlegd.

Het *Bat. Nwsbl.* (10/12) komt in het artikel „Imponderabilia” (de waardeering van sentiments-overwegingen) nog eens terug op prof. Snouck Hurgronje's bestrijding van Colijn.

De verbinding met Ned.-Indië.

Een medewerker van het „*Soer. Hbl.*” had een onderhoud met den heer M. C. Koning, directeur van de Stoomvaart Mij. „Nederland” (*Soer. Hbl.* 13/12, 2de bl.). De Mij. „Nederland”, verklaarde de heer K., is door en door gezond. Acht mailschepen zijn noodig voor het passagiersverkeer, veertig vrachtbooten voor het in gang houden van het „lijn-bedrijfwerk”. De motorschepen varen het zuinigst. De olierekening van de „P. C. Hooft” (16.000 ton) is gelijk aan die van de kolen van de „Grotius” (6000

ton). De vrachtboot „Borneo” is omgebouwd tot een schip met hoogendrukstoom, waarin een stoommachine is geplaatst, economisch gelijkwaardig aan een motor. Over enkele jaren zullen nieuwe schepen met dit soort machines worden uitgerust. Het op tijd varen van de vrachtbooten geeft veel „wanruimte”. Bij het personenvervoer levert de seizoenvaart veel ruimte, die niet in gebruik is; gedurende vier maanden van het jaar naar Indië, en vier maanden van Indië naar Nederland, zijn er bijna géén passagiers. In den winter komen de Indische families niet naar Holland. Thans maakt de Mij. „Nederland” met een mooi uitgevoerd boekje, reclame voor de wintersport in Europa. De groote booten zijn bij het reizend publiek zeer in trek; de buitenlanders geven in grooten getale aan onze booten de voorkeur. Van Southampton naar Algiers en Genoa vormen zij in den regel 80 % van de passagiers; op dat traject hebben wij de Engelschen overvleugeld. Te Colombo, Singapore en tusschenliggende havens wordt eveneens door vele reizigers uit den vreemde van onze booten gebruik gemaakt. Die van de Round-the-World-trips ontbreken zelden en vormen aan boord in den regel een aardig gezelschap. Wij varen op tijd, op datum en uur. De dienstregeling is gebaseerd op 14 mijl, de booten kunnen er gemakkelijk 16 loopen. De „P. en O.” heeft wel booten, die 18 mijl kunnen loopen, wanneer er alles op wordt gezet en ze als hulpkruisers in oorlogstijd dienst doen, maar de gezagvoerders weten dat iedere mijl snellere vaart de onderneming duizenden kost, en vlugger dan onze booten varen ze in het gunstigste geval niet. Met Ned.-Indië wordt de vlugste verbinding per boot door de beide Nederlandsche scheepvaart-ondernemingen onderhouden. De autoriteiten te Colombo hebben ons gevraagd hunne mail naar Ned.-Indië te vervoeren. Het gebeurde op de „*Insulinde*” viel zoo op, wijl het een uitzonderingsgeval was. Over het algemeen zijn de hygiënische toestanden op de „Lloyd”- en „Nederland”-booten uitstekend. De tijd is lang voorbij, dat artsen op de groote mailschepen als geneesheeren minderwaardig konden beschouwd worden bij hunne collega's aan den wal. En steeds zijn wij er op uit de hygiënische voorzorgen te verbeteren. De twee nieuwe mailschepen, de „Johan van Oldenbarneveldt” en de „Marnix van St. Aldegonde”, zullen in het hospitaal één of twee hutten krijgen waarin lucht kan worden toegevoerd van een bepaalde lage temperatuur en van een noodzakelijk vochtigheidsgehalte. Patiënten met hartziekten zal daardoor in het warme seizoen de reis door de Roode Zee mogelijk worden gemaakt. Men kan niemand aan boord isoleeren vóór hij verdacht is bacillendragers te zijn. Is echter de haard ontdekt, dan wordt, dit is regel, het kwaad onmiddellijk bestreden. De Mij. „Nederland” en de Rott. Lloyd maken deel uit van de Kon. Luchtvaart Mij. en bevorderen daardoor mede de verbinding met Indië door de lucht. Het groote voordeel van dit nieuwe contact is: uitbreiding der verbindingen, waarvan de scheepvaart-mijnen voordeel zullen incasseeren. Het mail-subsidie is vervallen; het Rijk betaalt slechts iets meer dan de ruimte kost om de mail te bergen; vervoeren de schepen de post niet meer, dan zal de vrijkomende tonnage door andere lading worden ingenomen. Voorloopig lijkt het dat de pakkettenpost en het „zwaar gewicht” op bootvervoer blijven aangewezen. Voor concurrentie door de luchtverbinding wordt niet gevreesd. De geregelde luchtverbinding met Ned.-Indië zal ruimer bekendheid geven aan de „onbegrensde mogelijkheden”, door tropisch Nederland geboden. Zij zal in breeden kring de onbekendheid wegnemen, die Indië bij een groot deel van het publiek in Nederland niet bepaald onbemind maakt, doch dit in zijn onverschilligheid met betrekking tot dat heerlijke land doet volharderen.

De zon-eclips van 1929.

De zon-eclips van Mei 1929 zal — meldt de *Deli Crt.* (17/12) — vooral in Noord-Sumatra goed waarneembaar zijn, zoodat verschillende expedities in Atjeh hun tenten zullen opslaan. *Idi* is voorloopig als punt van waarneming vastgesteld, eventueel Takengon. Als de waarnemers, die 15 Febr. per „Kon. der Nederlanden” van Cenua vertrekken, in Atjeh komen, zijn de peilers voor het opstellen der instrumenten gemetseld en de noodige gebouwen, donker kamer enz., gereed. De expeditie zal in Indië nog worden aangevuld met daar aanwezige krachten; zij gaat uit van de Kon. Academie van Wetenschappen te Amsterdam. Engeland en Amerika zenden hunne waarnemers naar Malakka.

LOSBLADIGE BANDEN BLADEN MET COU-
RANTE LINIATUUR
DIRECT UIT VOORRAAD 5546
RINGBANDEN OCT. - KWARTO - FOLIO FORMAAT - PRIMA METALEN
VRAAGT PRIJSLIJST LEVERING UIT VOORRAAD
THE H. V. R. TRADING COMP. VERKOOPAFDEELING
ORANJELAAN 21, DEN HAAG BINDERIJH. v. RIJMENAM

Duitschland naar *Takengon*. Het doel der Nederlandsche expeditie is: *het fotografeeren van het flits-spectrum*, d.i. het sikkeltje, dat zichtbaar zal zijn, als de maan de zon bijna geheel bedekt; verder *fotografeeren van de corona*, d.i. de kring om de zon, alleen zichtbaar als deze geheel verduisterd is. Door middel van de foto's hoopt men meer te weten te komen van de zon, de temperatuur en de spectraallijnen in het spectrum van den zonerand. Gebruik wordt gemaakt van een *spectraal-apparaat*, een zgn. rooster, een holle metalen plaat, waarop onderling evenwijdige lijnen zijn gegraveerd. Het rooster, dat 6 c.M. hoog en 13 c.M. lang is, ontleedt het licht.

Nieuw-Guinea.

Dr. R. Broersma betoogt in *De Loc.* (10/12, blz. 1 en 19 en 13/12) o.m. dat men blijde mag zijn, dat de Nederlandsche krachten aan verstand en geld zich nog niet naar N.-Guinea hebben gehaast en dat zij steeds geduld oefenen tot het groote land in staat is gebracht ernstige ondernemingen te ontvangen. Men moet niet meenen, dat er nooit iets is beproefd op het gebied van handel. Een halve eeuw geleden opende een Nederlander een handel op Noord-Nieuw-Guinea; de onderneming werd een N. V., de Nieuw-Guinea Handel Mij.; een toko werd opgericht te Manokwari en eenmaal in de twee maanden kwam er de *Camphuis* van de K. P. M. (± 1899). Maar op dien stoomer voeren agenten mee van de Chinese handelaren te Makasser. Tegen hun vlotte en goedkope manier kon de N.-G. Handel Mij. niet op en zij ging ter ziele. Er kwamen op de kustplaatsen Chinese toko's, die hun bemiddeling verleenden voor den in- en uitvoer. De bloei hing af van de vogeljacht en de invoer was alleen voor de kuststrook; een achterland was niet aanwezig. De vogeljacht heeft thans hare beteekenis verloren en het achterland met eenige koopkracht is er nog niet. De Chinese toko's hebben hun zaken ingekrompen. Na den oorlog kwamen Duitschers hun geluk beproeven. De handelsvennootschap „Phoenix” had een hoofdkantoor te Ambon en kantoorjes met winkels te Manokwari en andere plaatsen op de Noordkust van N.-Guinea (1923). De „Phoenix” heeft het op N.-Guinea zeer moeilijk. *Er is geen afzetgebied van beteekenis*. De Chinezen kunnen de zaken, die daar met invoer zijn te doen, ruimschoots af. *N.-Guinea heeft niet veel voortbrengselen tot uitvoer voor de groote markt*. Die matigheid vindt haar oorzaak in de onverschilligheid van den Papoe voor de voordeelen, die hij in geld en goederen zou trekken uit méér oplevering. De neigingen van den Papoe gaan naar vroolijker dingen dan samenwerking met vertegenwoordigers van het groot-kapitaal. Gedurende 25 jaar zal ernstig bestuurswerk noodig zijn om de bevolking tot ordelijke vestiging in kamponggemeenschappen te brengen. Men kan nog niet zoo zeker zijn van rijkdom in de bosschen en vruchtbaarheid in den bodem; er zijn nagenoeg geen verkeersmidelen leidend naar de kust en in het binnenland zijn zij zelfs onbestaanbaar.

Het *Soer. Hbl.* vertelt van „de Minangkabau'sche wereld” (10 t/m. 14/12, 3de bl. Villanus) en van „2½ Eeuw onder Holland's vlag” (11 en 14/12, 3de bl. Z.).

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Het Oost- en West-probleem.

In de *Soeloeh Indonesia Moeda*, het orgaan van de Indonesische Studieclub te Soerabaja en de Algemeene Studieclub te Bandoeng, vinden wij over bovenstaand onderwerp de volgende verhandeling:

De vraag van de verhouding tusschen Oost en West zal bij iederen Oosterling die zich bewust is van de plaats, die hij in het politiek cultureel bestel dezer wereld heeft in te nemen, zich wel opdringen ter ernstige overdenking. Het vraagstuk is echter niet gemakkelijk op te lossen, omdat het vele kanten heeft die op hun beurt weer probleemstellingen mogelijk maken. De aanraking van Oost en West — waartoe wij ook Amerika rekenen — is immers van verscheiden aard. Vragen de politieke verhoudingen dringend om een oplossing, niet minder belangrijk zijn de culturele wisselwerkingen, ofschoon deze vraagstukken tot op den huidigen dag

op den achtergrond zijn geraakt door de politieke problemen.

Ook vele Europeanen hebben beproefd een antwoord te geven op de vraag naar de beste oplossing der Oost-West-verhouding, doch o.i. is er geen een geweest die een algemeen geldige oplossing heeft gevonden. De fout schuilt steeds in de eenzijdigheid; als Westering beschouwt men het van den West-kant en als Oosterling beziet men het vraagstuk van den Oost-kant. De botsing blijft dan steeds niet uit.

Ook voor ons Indonesiërs zijn deze vraagstukken van het allergrootste gewicht. Een poging zal hier daarom ondernomen worden om voor de lezers van de S.I.M. een lijn uit te stippelen, waarlangs men het probleem tot een oplossing zou kunnen brengen, d.w.z. wij willen trachten de punten te vinden die bij dit vraagstuk in overweging moeten worden genomen, om dan te komen tot een standpunt dat naar onze gevoelens het eenige juiste moet zijn voor een vruchtbare nationale actie.

De grootste moeilijkheid in een vraagstuk is de probleemstelling. Is men geslaagd in het vinden van een duidelijke en juiste vraagstelling, dan kost het minder moeite de oplossing daarvoor te vinden. T.a.v. de verhouding tusschen het Oosten en het Westen doen zich o.i. twee vraagstukken voor, die wel is waar nauw aan elkaar verbonden zijn, maar toch ieder apart moeten beschouwd worden. Hier schuilt juist het gevaar voor de oplossers van dit probleem. Het een wordt of met het andere verward of men legt tusschen de twee een geheel los verband.

Het mag als bekend worden verondersteld, welk standpunt de Indonesische nationalist in deze huldigen; althans in politiek opzicht, welk standpunt van scherpe scheiding tusschen sini- en sanapartij o.i. het eenige effectieve kan zijn voor een bloeiend politiek leven. Men heeft dikwijls getracht dit standpunt alle bestaansrecht te ontzeggen, doch tot nu toe zijn de tegenstanders van deze zienswijze te kort geschoten in het geven van degelijke logische argumenten. Steeds hooren wij in hun redeneringen als een „Leitmotiv” terugkeeren: het onbewezen axioma van „zoo'n sini- en sanategenstelling is slecht, omdat zij voor Indië zoowel als voor Nederland ontzettende rampen meebrengt en mischien voor Indië wel het meest.” Men voelt al dadelijk het onvruchtbare in een willen ontzenuwen van dergelijke beweringen, omdat het inderdaad ondoenlijk is om tegen een vooropgestelde meening zooals dit axioma is, te vechten.

Anderen hebben beproefd om langs cultureelen weg de sini- en sanategenstelling te ontkennen. Deze argumentatie verdient onze ernstige aandacht.

Meestal beginnen deze tegenstanders met de klassiek geworden woorden van Kipling: „East is East and West is West and never the twain shall meet”, te loochenen. Hun redenering is aldus:

„Kipling heeft ongelijk, want het Oosten en het Westen zullen elkaar wel ontmoeten. Er zijn wel aanrakingspunten tusschen Oost en West. Immers het Westen bezit nog iets anders dan machines en geweren. Het heeft immers zijn Beethoven, zijn Rembrandt, zijn Grotius en zijn vele wijsgeeren: Kant, Spinoza, Schopenhauer enz. En al deze groote geesten staan immers veel en veel hooger dan jullie nationale cultuureigenschappen. Wat blijven jullie toch dom hangen aan jullie wajang of dans. Bedenk toch dat er nog universeeler geestelijke schatten zijn. Speel toch Beethoven, vertaal en lees Shakespeare of Ibsen, dat is immers veel beter dan eeuwig afwijzend te staan tegenover de Westersche cultuur. Want nog eens: wij Westelingen zijn gekomen niet enkel en alleen om goud te vergaren. Wij komen ook om de achterlijke volken onze hoogstaande geestelijke eigenschappen te brengen. Dus laat jullie sini- en sanategenstelling toch maar varen, want dat is dom en onverstandig.”

Hier wordt ons dus voorgehouden het geestelijk bezit van het Westen. Al dadelijk doet dit bij ons twee vragen rijzen:

1e. Hebben de Westelingen deze cultuureigenschappen ons werkelijk gebracht?

2e. Indien zij het ons gebracht hebben, welke waarde kan het voor ons dan hebben?

Bij de beantwoording van de eerste vraag moet dadelijk opgemerkt worden dat de komst van 't Westen naar 't Oosten niet gekenmerkt wordt door een culturele boodschap. Ondanks de blijdenis van het „mission sacrée” is de aanraking tusschen Oost en West in hoofdzaak steeds van zuiver eco-

nomisch-politieke aard. Nooit is de drijfveer kolonisatie — want zoo kunnen wij toch de West-verhouding noemen! — cultureel genoemd. Steeds ligt hieraan de expansiezucht van het ten ten grondslag. Is het dan te verwonderen, neer deze karaktertrekken van de Oost-West-verhouding op den voorgrond treden en alledere eigenschappen overschaduwen? Daarmee de gekoloniseerde Oosterling dan ook steeds nating te houden. Wanneer hij dan naar de onderworpenheid van zijn volk zoekt, van de grondvoorzak kan zijn en daarbij denkt hij aan Beethoven of Rembrandt, maar aan dagelijks om zich heen ziet, aan machines weren. Van zelf is hij dan geneigd tot het nen aan het Westen van een *materialistische* schap die vreemd is aan het Oosten.

Slechts indirect kan de Oosterling dus in raking komen met het cultureel bezit van het ten, omdat het hem niet direct, d.w.z. als een maire eigenschap van het Westen wordt diend. Zoo komen wij tot de tweede vraag: waarde heeft nu dat cultureel bezit voor ons maar een concreet voorbeeld te noemen: Beethoven in overeenstemming worden met onze gamelan? Men zou kunnen tegen dat deze vraag geen zin heeft, omdat men grijpt dat Beethoven niet op de gamelan is gespeeld worden. Door deze opmerking zou een duidelijke demonstratie worden gegeven het conflict dat reeds ontstaat bij bovenste simpele vraag. Beethoven zal alleen genoten worden, wanneer hij op Westersche instrumenten gespeeld wordt, m.a.w. Beethoven zal immer *Beethoven van het Westen* blijven hoort men hem ook nog van Tokio tot Cairn.

Het is bekend dat de komedie *Stamboek* van Shakespeare ten toneele voert, en wel eens meegemaakt heeft, zal wel moeten geven dat het een allerongelukkigsten indruk wekt. Men zou kunnen zeggen: ja, maar die boel is heelemaal niet competent om der stukken op te voeren! Maar, vragen we onze beurt: Waarom kunnen de verhalen „duizend en één nacht” dan wel met een goed resultaat ten toneele worden gebracht?

Ziedaar nu een paar moeilijkheden, die den tast hebben gegrepen uit het praktische.

De vraag waar het juist op aan komt is een cultureel bezit uit den vreemde in overeenming kan worden gebracht met *wat wij reeds ben*. Want zoo alleen moet o.i. de oplossing van het Oost-West probleem. T.a.v. cultuurwaarden moeten wij dus steeds voor ogen dat klakkeloos overnemen een ramp kan nenen voor ons zelf. Onze houding kan dus een exclusieve, d.w.z. een houding die afstaat tegenover alle invloeden van buiten, moeten *steeds van het eigene* uitgaan. Dat leiders dit begrepen hebben, bewijst het P.P.I. congres te Soerabaja, waar twee van de belangen voor een volksbestaan werden besprek. t.w. het onderwijs en de economie. Hierbij wij dan aan de praeadviezen van Ki Adjar toro en van Dr. Samsi of Mr. Singgih, die onze nationale gesteldheid uitgaande, tot clusie van modernisering daarvan, ook Westersche hulpmiddelen kwamen.

Men moet deze houding echter niet met de politieke sini- en sana-tegenstelling, is geenszins een inconsequentie van het eengezette standpunt, doch juist een bevestig daarvan. De sini-sana-tegenstelling is immers baseerd op de politieke omstandigheden van Indonesische volk leeft. En het is niet overderdaad leeft in het bewustzijn zoowel van Indonesische volk als in dat van de Holland hier niet zoo'n fiasco hebben geloopt. Zolang ander standpunt dus niet geharmoniseerd worden met de *bestaande politieke situatie*, zal de sini-sana-tegenstelling tot richtsnoer ten worden gehandhaafd.

We hebben bij de beantwoording van de bovengestelde vraag gezien dat de geestelijken van het Westen voor het Oosten slechts betrekkelijke waarde hebben. Nu resten hierbij verschillende vragen te formuleeren, die den Oosterling opkomen, indien hij met belanging het verloop van de Westersche beschaving gevolgd.

Hoe komt het dan dat ondanks de hoogte der West-Europeesche cultuur een schuwelijke oorlog als de wereldkrijg van de landen van die cultuur nog mogelijk is? om hebben de filosofieën van een Kant, Bergson of Schopenhauer dat dan niet kunnen letten? Waarom is het thans mogelijk dat tureele Europa bevangen wordt door „dolle leston” en de „hysterie van den saxophoon als de bekende Sinoloog Duyvendak in zijn tegen de Westerkim” het heeft uitgedrukt?

FAMILIE-PENSION

NASSAUPLEIN 29 - DEN HAAG - TELEF. 13765

Schitterende groote Salons en Slaapkamers met Bad, benevens Eet- en Conversatiezaal, Centrale Verwarming, vaste Waschtafels, koud en warm stroomend water, prima Keuken

ding „Indonesier” gepousseerd en tot een soort Shibollet verheven. Sommige partijen gebruiken deze aanduiding gaarne in haar program, ter wille van haar Inlandsche leden. Op het voor en tegen dezer aanduiding komen wij nog wel eens terug. Hier volstaan wij met de opmerking, dat de kwestie door velen minder juist gesteld wordt en als een staatsrechtelijke wordt beschouwd: door van „Indonesiër” te spreken, zouden wij wegdoezelen de *Nederlandsche* leiding. We zouden echter de vraag willen stellen, of deze bij elke gelegenheid er met de haren bij geslept moet worden? Wanneer een aantal Inlanders (met opzet gebruiken wij niet het o.i. betere woord) een vereeniging willen oprichten, en ze vinden de aanduiding „Inlandsch” laten we zeggen wat vaag, waarom mogen ze dan niet van Indonesisch spreken, zonder hun loyaliteit aan ons gezag in gevaar te brengen?

Heeft men echter tegen den term „Indonesisch” bezwaar of is hij om staatsrechtelijke redenen in het zinsverband onbruikbaar, waarom dan niet het woord „Inheemsch” gebruikt? Dit woord is evenmin ideaal, doch o.i. aanmerkelijk beter dan het woord „Inlandsch”.

Jaarboek Munt- en Penningkunde.

In den 15en jaarg. (1928) van het Jaarboek v. h. Kon. Nederl. Genootschap voor Munt- en Penningkunde treft men een korte bijdrage aan van J. Hulshoff Pol over de Mas Boelan van Loeang (Timor), geen eigenlijke munt, maar een vlakke dunne gouden plaat met dicht bij den rand een klein gat, waaromheen drie ineengeslagen concentrische cirkels. Dit stuk doet dienst als ruilmiddel en behoort nog thans tot de voorwerpen, waarmee de man op Loeang zich een vrouw koopt.

Gunstig oordeel over het Ned. bestuur op Java.

Bij E. Arnold and Co. te Londen is, van de hand van Sir H. Bell, oud-gouverneur van Uganda etc., een werk verschenen, getiteld *Foreign Colonial administration in the Far East*. Het is de vrucht van een studiereis, door schr. in 1926 naar Indo China en Java gemaakt. Zijn oordeel over ons bestuur op Java is bijzonder gunstig. Van al de gebieden in het Oosten, door een volk van vreemd ras bestuurd is er, zegt schr., geen zoo welvarend en rustig en heeft geen zich zoo gezond ontwikkeld als Java.

„Welke hun fouten in het verleden mogen zijn geweest, in de laatste vijftig jaren hebben de Nederlanders hun Indië in elk geval bestuurd met rechtvaardigheid en kracht en in een vriendelijken geest. Zij hebben als trouwe voogden van de bevolking gehandeld, beseffende, dat hoe luidruchtig en lastig een kleine minderheid van agiatoren moge zijn, het werkelijk onderwerp van hun voogdij werd gevormd door de groote meerderheid van eenvoudige, onbedorven landbouwers, die meer dan negen tienden van de bevolking uitmaken”. (We ontleenden dit citaat aan een uitvoerige bespreking, welke onlangs het „Vaderland” wijdde aan genoemd boek).

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenk. v. Ned.-Indië.

Afl. 4 van dl. 84 opent met eene bijdrage van den hr. H. T. Damsté, getiteld „Hikajat Prang Sabi”, zijnde de Atjehsche tekst van een geschrift over de wijze waarop de heilige oorlog moet worden gevoerd tegen de kafirs (de ongelooften) met eene Hollandsche vertaling. Welke invloed van dergelijke geschriften is uitgegaan tijdens den langdurigen strijd der Atjehers tegen het Nederlandsch gezag, komt op elke bladzijde van deze door den hr. Damsté uitgegeven hikajat tot uiting. Geen wonder dat op die tot verzet en haat opwekkende geschriften steeds jacht is gemaakt gedurende den krijg; waar men ze aantrof werden ze geconfisqueerd en ten vure gedoemd.

Dr. H. H. Juynboll geeft weder eene Hollandsche vertaling van een gedeelte van het oud-Javaansche Ramajana (nl. Sarga XVII). — De hr. A. Ph. Penard levert een belangrijk artikel over het pujai-geheim der Surinaamsche Caraïben. (De pujai is de priester en dokter der Indianen, tevens opperhoofd en raadsman in duistere zaken, dus een persoon van zeer veel gezag). — Verder brengt deze afl. nog de afbeelding (met kort bijschrift) van een aan de O.-I. C. herinnerend uithangbordje van een winkel te Leiden, zoomede een aanvulling der in een vorige afl. verschenen opgave der geschriften van Dr. G. P. Rouffaer. — Ten slotte Notulen van door het Kon. Instituut gehouden vergaderingen en, als losse bij-

lage, No. 4 eener literaturopgave over adatrecht (aansluitend bij de in 1927 gepubliceerde Literatuurlijst).

Maandblad voor berechting enz.

Het Januari-Nr. bevat o.m. eene geïllustreerde bijdrage van Mr. Hijmans, hoofd van het gevangeniswezen in Ned.-Indië, getiteld: *Handenarbeid in de Jeugdgevangenissen te Tanak Tinggi*.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 24 (16 Dec. '28). Over den aar-kapperboom, door Dr. W. T. Hunger (met afb.), (ontleend aan Ned.-Indië Oud en Nieuw). — Enkele problemen voor een proefstation voor thee, door T. Petch. — De kabelbaan op de moderne onderneming. — Moderne inzichten aangaande de rubber-cultuur, door Ch. H. Wright (vervolg).

De Indische Mercur.

No. 3 (16 Jan.). Berichten van de afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 41. Onderzoekingen over bamba-olie (verkregen van een boom in Suriname, door de Aukaners Bamba genoemd) en kajoepoetih-olie, door Dr. D. B. Spoelstra. — Van Heekeren en Co.'s gedenkboek, besproken door F. W. Craandijk. — Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam (mededeelingen ontleend aan een rede van den voorzitter E. Heldring). — De handelsbeweging tusschen Britsch Noord-Borneo en het buitenland in 1927. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De wekelijkse literatuur-opgave van het Kol. Inst. heeft in dit Nr. betrekking op rubbercultuur en -industrie.

Algemeen Landbouweekbl. voor Ned.-Indië

Hoofdzakelijke inhoud van No. 24 (8 Dec. '28). Welke meststoffen moeten wij op een zuren bodem gebruiken? door J. H. Bloemink. — Proefsnitten en analyses van verschillende groene bemesters. — Le palmier à huile, door F. C. van Heurn. — Klein landbouw. Wat moet de Indische boer fokken? door W. A. Schrauwen. — „Moderne” toestanden op de Amsterdamsche tabaksmarkt, door E. Hugues.

Indisch Militair Tijdschrift

De Dec.-afl. bevat o.a.: In memoriam T. J. J. Vriezenga, 1e luitenant der inf. 1899—1928, door H. — Beperking van en het brengen van meer methode in de mutaties bij het leger, in het bijzonder bij het wapen der infanterie. Bijdrage van het Departement van Oorlog. — De taak der luchtmacht, door R. Roos. — De taak van onze cavalerie in verband met haar organisatie en bewapening, door P. C. Colthoff. — Mededeeling betreffende huldeblijk Kon. Mil. Akademie (met plaat). — Advies der Commissie inzake defensie-aangelegenheden, ingesteld door den P. E. B.

De tropische Natuur.

Inhoud van jaarg. '28, No. 12. De Javaansche brilslang: *Naja tripudians sputatrix*, door Dr. F. Kopstein (met afb.). — Floristische indrukken van Tjibodas, door Dr. C. G. G. J. van Steenis (met afb.). — Korte mededeelingen: De zeeslang op weg naar Ned.-Indië? Enz. — Boekaankondiging: C. A. Backer, Handboek voor de flora van Java. Afl. 2.

De Mijningenieur.

De Dec.-afl. brengt eene belangwekkende geïllustreerde verhandeling van Dr. H. M. E. Schürmann over Kjökkenmööddinger (schelpenheuvels) en paleolithicum in Noord-Sumatra. — Dr. J. K. van Gelder schrijft over de organisatie van den dienst van den Mijnbouw. — Verder bevat deze afl. overzichten van besprekingen in den Volksraad met betrekking op mijnbouwaangelegenheden.

Een publicatie van Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo.

Blijkens een ontvangen prospectus is eene publicatie te verwachten (wellicht is ze reeds verschenen) van den op Banda geïnterneerden Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo, getiteld: „De beweging in India”. Dit geschrift is door Dr. Tjipto vóór zijn internering samengesteld. Ir. Soekarno, leider van de Partij Nasional Indonesia, heeft het van een voorwoord voorzien.

Missie en Zending.

De Katholieke Missiën. Jan. '29. Gods zegen in de Flores-Missie. Jaarverslag 1927—28, door A. Verstraelen (met ill.). — Het St. Melania-werk op Java, door R. A. Soengeng Winatasastra. Nederlandsch Zendingblad. Jan.

laat Beethoven of Mozart zich dan in een hoek? Hoe is het dan mogelijk dat Rembrandt Michel Angelo zich laat overschreeuwen door Picasso of een Van Dongen, door Dadaïsme, Arisme of Kubisme?

Daar allemaal vragen die een sceptische hou- t.a.v. de zoo hoog opgegeven waarde der West- geestelijke goederen rechtvaardigen. Mettertijd zouden ook wij wel in staat zijn lben, yle of Shakespeare te vertalen. Ook Mozart of mens zouden wij kunnen leeren genieten, maar rijst nog altijd de twijfel-vraag: Wat zouden aan al die geestelijke goederen hebben, in- en ze ons toch zullen leiden tot bloedigen krijg cultureele verworping?

Het het bovenstaande meenen wij aan ons doel, wij ons reeds hebben gesteld, te hebben beant- word. De lijn, het zij dan in ruwe trekken, meenen hiermee te hebben uitgestippeld. Wij vleien ons niet met het waandenkbeeld geen hiaten te open opengelaten, maar wel mogen we hopen de lezers van S. I. M. deze vraagstukken niet laten liggen, doch opnemen ter verdere en ere overdenking.

Oost- en West-Ind. Literat.-Ove.rzicht.

Dagh-Register Casteel Batavia.

Als uitgave van het Kon. Bat. Gen. v. K. en W. te Belevreden is verschenen het eerste gedeelte van „Dagh-Register gehouden int Casteel Batavia blyvende passerende daer ter plaatse als over geheel Nederlandts India. Anno 1682”, eene voor de ge-iedenis van Indië en de andere gebieden waar-er de Oost-Indische Compagnie in die dagen haar wagens uitstreckte, hoogst belangrijke publicatie. Het de verschijning van het dagregister over dit, uitgegeven door den toenmaligen landsarchi- die Dr. F. de Haan, zijn 9 jaren verlopen, maar schillende omstandigheden, bezuiniging a.a., hebben medegewerkt tot deze vertraagde verschij- ning, zegt het Voorwoord.

Het thans uitgekomen deel (loopende tot ult. Juni '28) is zeer belangrijk van inhoud. Het begin van de Bantamschen oorlog wordt er uitvoerig in be- schied; de gebeurtenissen, welke zich in de voor- gaande jaren op Ternate en omliggende eilanden afspeelden, worden in brieven van Ternate- nische en andere bannelingen aan de Hooge Res- sening omstandig gememoreerd en op conferenties den op Batavia vertoevenden Sultan Ar ster- en uitvoerig behandeld. Over Timor en omgeving n hebben verscheidene brieven van de Hooge Regees- an de vorsten aldaar. Herhaaldelijk komt ook Indië ter sprake. Een voortreffelijk bewerk- ter van plaats- en personennamen komt den P.P.P. lade. Ook eene achter in het boek voorkomende laring van een aantal vreemde woorden, waar- bespreken men in den tegenwoordigen tijd de beteekenis ar meer kent, bewijst goede diensten aan den opleger.

Het is te hopen, dat deze interessante uitgave, voorliggend deel is uitgegeven onder toezicht de op historisch gebied zoo bekende Mevr. Mees, in den vervolge weder regelmatig zal schijnen. Benevens, zoo mogelijk, in eenigszins gger tempo dan tot heden het geval is geweest. Het sedert in 1887 het eerste Dagregister (1640—1887) omvattend) door Mr. J. A. van der Chijs werd publiceerd, zijn ruim 40 jaar verlopen, in welke lade in het geheel 25 Registers (20 deelen vor- end) het licht hebben gezien. Als nu op dezelfde lade wordt voortgewerkt — de Registers zijn te avia bijgehouden tot 1807 — dan is over onge- 120 jaren de druk eerst beëindigd!!

Inlander — Indonesiër — Inheemsche.

Meermalen konden wij er op wijzen, schrijft het ische Christel. Weekbl. „de Banier” (Nr. van Dec. j.l.), dat in de verhouding van verschil- lende rassen gevoeligheden een groote rol spelen. Het ook de kwestie der aanduiding van de in Indië levende bevolking.

Wij spraken onze voorvaderen nog van inboorlingen, christenen, Mooren e.d., in de nieuwere tijden van hierin veel verbetering; de aanduiding Oos- tische vreemdeling, door sommigen bepleit, heeft waar nog geen erkenning gevonden, maar het „inboorling” is sinds lang vervangen door „inlander”, sedert met een hoofdletter geschreven. Dat deze naam toch nog steeds groote bezwaren schijnt ons moeilijk te loochenen; nationalis- me noch zelfs herkomst blijken er uit, eerste ver- de voor een aanduiding van een bevolkings- groep. Natuurlijk bestaan tal van aanduidingen, Soendanees etc., doch bij onzekerheid dien- dende of indien dit onverschillig is in het ver- loon, pleegt men weer terug te vallen op den term „inlander”. Die ook voor niet-Inlandsche ooren on- duidelijk klinkt. Aan Inlandsch-nationale zijde wordt de aandui-

'29. De Christelijk Holl.-Chin. school te Malang (met ill.), door K. F. Kok Bzn. — Zuid Oost-Celebes, door K. J. Brouwer (met ill.). — Hoeta Hephata (De blinden-inrichting in de Bataklanden), door R. Rittich (met ill.).

De Macedoniër. Zendingstijdschrift. Dec. '28. De conferentie van den Ned.-Ind. Zendingbond, door F. L. Bakker. — Een bijzondere werkring op het Zendingveld [de taak van Dr. H. Kraemer, afgevaardigde van het Ned. Bijbelgenootschap], door D. K. Wielinga (slot). — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

St. Claverbond. Jan. '29. Een nieuw monument van Christelijke naastenliefde op Java [nieuw ziekenhuis te Djocjakarta]. Met afb. — Een Katholiek kerkgebouw in Javaanschen stijl? door H. Caminada S.J. (vervolg). Met afb.

Wolanda Hindia. Zendingstijdschr. Jan. '29. Javaansche jongenskampen, door Dr. G. Royer. — Zwerftochten door Indië, door Orang Mongombara (met ill.). — De Niasser in leven en sterven (met ill.). — Waar eens het oerwoud was, door L. Bodaan (met een merkwaardig portret van den pionier van Deli: Jan Nienhuys).

De Zendingshode. Dec. '28. De Babber-eilanden (slot), door N. E. Breeman. — Aanteekeningen bij vorengenoemd artikel, door J. Hersing.

* *

De Batoer op Bali en zijn eruptie in 1926, door Dr. Ch. E. Stehn. Met kaarten en platen. (Dienst van den Mijnbouw in N.-I. Vulkanologische en Seismologische Mededeelingen. No. 9).

Petroleum in Suriname (vervolg en slot), door Insider. (De Periskoop. Alg. Weekblad voor Suriname. 15 en 22 Dec. '28).

Kantoor voor de Volkslectuur. Eenige resultaten van den arbeid in het jaar 1927. Met portretten en platen. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Veertig jaren ervaring in de Deli-cultures, door J. H. Marinus, oprichter en directeur van het Ned.-Ind. Landsyndicaat en J. J. van der Laan, hoofdredacteur van de Deli-Courant. [Met Voorbericht van den oud-gouverneur-generaal Mr. D. Fock]. Amsterdam, J. H. de Bussy.

Uitbreiding van de spoorwegen in en om Batavia en Tandjong Priok, door wijlen Ir. F. O. Wegener Sleswijk. (De Ingenieur. 12 Jan. '29).

De belastingdruk in Nederlandsch-Indië, door J. L. Vleming. Met naschrift door H. J. van Brink. (Economisch-Statistische Berichten. 16 Jan. '29).

Ziekten en plagen der cultuurgewassen in Nederlandsch-Indië in 1927, door Dr. P. van der Goot. (Mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten. No. 74).

Eerste rapport over de topsterfte van de koffie in de residenties Benkoelen en Palembang, door Dr. W. Bally. (Mededeelingen van het Proefstation Malang. No. 66).

De Rijstcommissie van Mr. S. C. Nederburgh (in 1798), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger. 18 Jan. '29).

Toestanden en vooruitzichten op luchtvaartgebied in Nederlandsch-Indië (slot), door C. J. Snijders, Generaal b. d. (Handelsberichten. 17 Jan. '29).

Suriname.

Kort vóór zijn vertrek van Paramaribo naar New-York heeft de heer Kasteleijn aan de pers een onderhoud toegestaan, waarin hij mededeelingen heeft gedaan over zijn plannen met de cassavecultuur.

Zijn onderhandelingen met de Commercial Solvents Corporation, welke groote fabrieken heeft in Terre Haute (Indiana) en Proria (Illinois) waren niet bemoedigend, omdat de gedroogde cassave zou moeten concurreren met minderwaardige afgekeurde mais, waaruit de fabrieken dezelfde producten kunnen verwerken, die uit de cassave te halen zijn. Zelfs kan men uit koren enkele producten (olie, lijnkoeken, enz.) verkrijgen, die cassave niet oplevert, zoodat voor de cassave nog minder zou worden betaald dan voor afgekeurde mais.

De onderhandelingen werden dus afgebroken.

Kort voordat de heer Kasteleijn de terugreis naar Europa zou aanvaarden, kwam hij op het landbouwdepartement te Washington in aanraking met iemand die de rentabiliteit bestudeerde van de cassave-cultuur op Java. De heer Kasteleijn wees hem er op, dat hij niet zoover behoefde te gaan en vertelde hem dat hij juist voor deze aangelegenheid op weg was naar Suriname. Het gevolg was, dat de heer Kasteleijn in verbinding trad met het lichaam dat achter zijn nieuwen kennis stond, een groot concern dat fabrieken heeft in tal van plaatsen in Europa en aan de Oostkust van Amerika. Dit laatste was een factor van belang, want de cassave zou nu geen extra spoorreis in de Vereenigde Staten hebben

te maken. Een tweede gunstige factor was, dat bedoeld concern van de cassave zoogenaamde half-producten maakt, voor wederuitvoer, in welk geval de Vereenigde Staten het betaald invoerrecht weder uitkeeren.

Ook het invoerrechtenbezwaar verviel dus en de heer K. putte daaruit moed om verder in de zaak te treden. Het eind van de onderhandelingen was, dat de Amerikaansche onderneming zich bereid verklaarde, om gedroogde cassave in Suriname op te kopen, mits die te Paramaribo kon worden geleverd voor 18 dollar per ton. Dit komt overeen met een prijs van 4½ cent per kilogram gedroogde cassave of nog geen 2 cent per kilogram verse cassave. Indien deze prijs wordt aanvaard, is de onderneming bereid in Suriname zaken te doen en zou zij zelfs de oprichting van een fabriek in Suriname in overweging willen nemen, mits die fabriek op voldoende oeconomische grootte zou kunnen worden ingericht. Met die grootte wordt bedoeld een fabriek die jaarlijks 100.000 ton gedroogde cassave (gaplek) aflevert. Voor die fabriek zou dus jaarlijks meer dan 2000 miljoen kilogram cassave moeten worden bebouwd. Om een dergelijke hoeveelheid product te leveren, moet of een zeer groot bedrijf worden ingericht, of de productie per akker aanzienlijk worden opgevoerd.

Hoe dit zij, met de voorhanden gegevens achtte de heer K. het de moeite waard om verder te gaan. Hij reisde dus door naar Suriname, om te onderzoeken of daar gronden van voldoende oppervlakte, geschikt voor de cultuur, te vinden waren. De cassave eischt lossen, zandigen grond. De zware klei aan de kust is voor deze cultuur in het groot uitgesloten. De heer K. heeft daarom de hoogere gronden verkend. Dit was voor hem een welkome gelegenheid om zijn kennis van den grond in Suriname uit te breiden. Ditmaal heeft hij de hoogere gronden, iets meer binnenwaarts gelegen, verkend.

Het resultaat was niet onverdeeld gunstig. De heer K. heeft veel mooi bosch gezien, maar de humusrijkdom viel over het algemeen tegen. Verschillende grondmonsters worden naar Nederland gezonden, voor nader deskundig onderzoek. Hier en daar werden complexen goede grond aangetroffen, maar nergens een aaneengesloten complex van voldoende oppervlakte voor een grootbedrijf als nodig zou zijn om 100.000 ton gaplek per jaar te kunnen leveren.

Alles te zamen genomen, is de heer K. van oordeel, dat deze zaak slechts levensvatbaarheid heeft als volkscultuur. Als de landbouwende bevolking bereid is aan de cultuur deel te nemen en de cassave voor den opgegeven prijs te Paramaribo te leveren, dan zou daardoor tevens voor den kleinen landbouw een goed uitvoerproduct gevonden zijn, waarnaar zoo verlangend wordt uitgezien.

Maar dan is het zaak om alleen cassave te verbouwen van uitstekende hoedanigheid met een zoo hoog mogelijke opbrengst per akker. De heer K. vernam, dat men op Java thans een variëteit heeft, welke de kolossale opbrengst geeft van 13.000 kilogram per akker. Hij heeft de bemiddeling ingeroepen van het Koloniaal Instituut, om stekken van deze superieure cassave te bekomen voor Suriname. Inmiddels kan voor het doel gebruik worden gemaakt van de zoogenaamde Boeroetiki en Alonso cassave, welke als de best renderende bekend staan.

Om betrouwbare cijfers te verkrijgen wilde de heer K. een proefaanplant ondernemen van 50 akkers bij Zanderij I. Later kwam het hem beter voor om te beginnen met 20 akkers en hij verkeerde in de meening, dat het daarvoor noodige plantmateriaal in Suriname te bekomen zou zijn. Daarin is hij teleurgesteld. Men zal moeten beginnen met stekken te kweken, wat ongeveer een jaar zal duren, en daarna den proefaanplant kunnen ter hand nemen.

Inmiddels zou de heer K. de volgende week per s.s. Cottica weer naar de Vereenigde Staten reizen, om met de betrokken firma nadere onderhandelingen te voeren betreffende den opkooprij in Suriname, die spreker gaarne wat hooger zou willen zien. Hij vreest dat de aanvankelijk bepaalde prijs een bezwaar zal zijn voor het tot stand komen der zaak. Ook het oprichten van een fabriek in Suriname brengt heel wat bezwaren mee, waarvan wel de voornaamste is de kwestie van te kunnen beschikken over voldoende zoet water.

Dit onverdroten, belangeloos streven van den heer Kasteleijn om iets te doen in het belang van Suriname verdient allen lof. Sedert zijn reis naar de kolonie als leider van het Suriname Studie Syndicaat heeft hij de kolonie niet uit het oog verloren.

Gelukt het hem met de cassavecultuur een loonnende volkscultuur in het leven te roepen dan zal daarmede een flinke stap gedaan zijn in de richting van de herleving van Suriname.

Mocht hij naar Suriname terugkeeren dan zou hij wellicht ook aandacht kunnen wijden aan de beschouwingen van den heer Pyttersen in de „West-Indische Gids” van December 1928 over maiscultuur in het groot.

* *

„De West” van 11 Dec. schrijft: „De heer J. E. Lemmers, vroeger landbouwamb-

tenaar in Suriname vertrok ongeveer 3½ jaar gelede naar Brazilië om zijn fortuin te zoeken. Het ging hem in den eersten tijd niet voor den wind, maar thans is hij verbonden aan een groot exporthuis aldaar en bekleedt een goede positie in het land van zuidelijke bureu.

Genoemd huis heeft haar hoofdkantoor in Rio Janeiro en legt zich speciaal toe op den uitvoer van vellen van kruipend gedierte en dierenhuiden, welk een schaal dit geschiedt blijkt uit de mededeeling, dat de maatschappij meer dan tien duizend jagers in haar dienst heeft om in de bosschen vellen in te zamelen. De heer Lemmers is op denkbeeld gekomen om te trachten voor zijn handelsbetrekkingen aan te knopen in Suriname. Hij is de vorige week hier aangekomen voor verblijf van ongeveer drie maanden. In dien zal hij trachten verschillende vellen op te koop van sapakara's, boa's (hegron aboma), vossen (boedagoe), watradagoe, tijgerkatten, enz. Aan sapakaravellen kunnen dadelijk een vijftigduizend worden geplaatst. Of er blijvend zaken zullen worden gedaan, is afhankelijk van het aanbod op plaats vindt. Is dit bevredigend, dan zal overwogen worden om ook in Suriname met eigen jagers werken.”

* *

Onder het hoofd: „Nieuwe Bauxietonderneming. Een goede kans voor onzen spoorweg”, schrijft „West” van 14 December:

„Naar wij uit goede bron vernemen is de oprichting van een derde bauxietonderneming in de lonie vrijwel verzekerd. Een krachtig Amerikaans consortium heeft een rijk bauxiethoudend terrein overgenomen, gelegen aan de spoorbaan, bij 121 in de uitloopers van het Browngebergte.

Verheugt ons de tot stand koming van elke nieuwe onderneming, hier is te meer reden tot voldeniging omdat dit het eerste grootbedrijf zal zijn, dat vestigt aan onzen spoorweg naar het Hinterland. Dit bedrijf zal ongetwijfeld belangrijke baten opleveren en passagiersvervoer opleveren. Met het vernemen zijn reeds onderhandelingen gevoerd omtrent de voor het bauxietvervoer te betalen vracht.”

* *

„De West” van 18 December wijdt een hoofdstuk aan de verbinding van Paramaribo met het ramaccadistrict. Het blad acht de beste verbinding die over het „Garnizoenspad” en schrijft:

„Het oudste plan voor de verbinding is over het garnizoenspad, dat zijn naam ontleent aan de tiviteit der soldaten, die het tracé voor een openkapt, welke daarna door den Gouverneur Van Asbeck werd bewandeld. Het pad liep vrij geheel over ritsen, met enkele doorbraken, welke alleen in den drogen tijd te belooopen zijn.”

Bedriegen wij ons niet, dan is dat „garnizoenspad” hetzelfde als het pad door wijlen den heer Loth in 1884 gekapt in verband met een concessieaanvraag voor den aanleg van een spoorverbinding door hem en mr. Henri Benjamins gedaan. Men hierover de „Encyclopedie v. Nederl. West-Indië” bez. 620, waar nog andere plannen gememoreerd zijn. De kaart van den heer Loth zal wel in de archieven te vinden zijn.

* *

„De West” van 21 Dec. schrijft:

„Een der groote bezwaren van den kleinen landbouw was tot dusverre, dat de producenten steeds in handen vielen van tusschenpersonen, die met grootste winst gingen strijken. De arme landbouwer die in het zweet zijns aanschijns de gewassen verbouwd, ontving gewoonlijk een allerkarigste vergoeding voor zijn moeite, zoodat zijn bestaan uitermate moeilijk was. Door samenwerking zou natuurlijk iets te bereiken zijn, maar die samenwerking tot dusverre veel te wenschen.

Daarom doet het ons zooveel genoegen, dat de Vereeniging van Surinaamsche Boeren „Ons Belang” besloten heeft om een eigen verkooplokaal te stichten, waar men landbouwproducten zal kunnen kopen, zoolvel in het klein als in het groot.

Slaagt deze poging, dan worden de tusschenpersonen uitgesloten en ontvangt de landbouwer de winst die hem toekomt.”

* *

De gouverneur heeft op een rekest uit Nickerken om vrij onderzoek naar delfstoffen toe te staan, en antwoord, dat hij in beginsel daarin medegaan zal de noodige voorbereidingen ter zake worden getroffen.

* *

De Koloniale Staten hebben een ontwerp verordening tot het strafbaar stellen van de valsche erkenning van kinderen met algemeene stemmen verworpen.

* *

Aan J. J. F. Freese en mr. F. W. D. C. A. Hattum, beiden wonende te Amsterdam, is...

West meldt, met uitsluiting van anderen, ge-
 van 1 December 1928, voor één jaar kosteloos
 nanning verleend om op domeinland onderzoek
 naar de aanwezigheid van matakki-hout.

* * *

ingang van 1 Januari zou te Paramaribo ver-
 De Nieuwe Stem, redacteur de heer M. H.
 an, uit te geven door de boek- en handels-
 rij van den heer De Vries.

* * *

Stahel is in December naar Trinidad ver-
 uitgenoodigd door het Gouvernement al-
 om advies uit te brengen omtrent de krulloten-
 welke thans op het eiland haar intrede heeft

mededelijk zal de heer Stahel midden Januari
 Curiname terug zijn.

* * *

N. R. Crt. van 19 Januari, Av. bl. A, schrijft:
 perabaja, 18 Januari. Het Soer. Handelsblad weet
 melden, dat de heer J. H. Heslinga, leeraar in
 rechtswetenschap aan de opleidingsschool te Ma-
 benoemd is tot gouvernementssecretaris van
 name en over enkele weken derwaarts zal ver-
 ken.

Curaçao.

Wetgeving per brief.

de *Amigoe di Curaçao* van 22 Dec. 1928 lezen
 in het verslag der raadszitting van den 18den
 maand:

gekomen is o.m. het volgend schrijven van
 n. Gouverneur:

Hierbij heb ik de eer Uwen Raad te berichten,
 ik mij voorstel voorbereidingen te treffen tot
 feestelijke herdenking op 10 Januari a.s. van
 omst vijftig jaren geleden van H. M. Koningin
 ma in Nederland. Waar op de begroting voor
 aanstaande jaar geen krediet voorkomt voor
 bekostigen der uitgaven verbonden aan boven-
 velde feestelijkheden, verzoek ik Uwen Raad mij
 te willen mededeelen of er bij U bezwaar be-
 tegen deze bijzondere uitgaaf welke geschat
 wordt op 1.600 gulden. De boeking zal kunnen ge-
 worden ten laste van den post Onvoorzien Uit-
 en."

algemeene stemmen wordt het verzoek toe-
 aan."

Dertiende maand.

de gouverneur heeft 's raads gevoelen gevraagd
 een verzoek van eenige ambtenaren om een
 tiende maand loonbijslag. f 87.000.— is er mee
 ooid. De raad heeft de zaak naar de afdelingen
 onden.

Oeververbinding.

de bovenvermelde raadsvergadering heeft de
 J. C. Henriquez het vraagstuk der oeververbin-
 ter sprake gebracht in verband met het af-
 van der concessie in Mei 1930. Hij verweet het
 uur, dat dit niets gedaan had, met het gevolg,
 het nu misschien reeds te laat zou zijn, de zaak
 te vatten. Vooral voor de belangen der voet-
 ers kwam de heer Henriquez op. Hij wilde ten
 digste opzending van de gegevens aan den Mi-
 van Koloniën, die dan door deskundigen zou
 en laten uitmaken, wat moet worden gedaan.

Aangekomen

de heeren Ir. E. F. Suringar voor de electrici-
 voorziening en Gaauw, zeeofficier, voor den
 dienst.

De Handelskade.

delijk, eindelijk komt er een beetje schot in
 herstelling, of liever vernieuwing van de Han-
 kade. Langen tijd is er zoo goed als niets aan
 aan. Waarom niet? dat is 't geheim der goden,
 't den oningewijde niet vergund is te mogen
 endringen. De laatste week wordt er weer vol-
 gewerkt. Men is druk bezig met opvullen; het
 is zoo goed als klaar, den rijweg is men
 aan 't maken. Als eind Januari de nieuwe
 verneur hier voet aan wal zal zetten, zal, ho-
 wij, de Handelskade ten minste toonbaar en
 bruikbaar zijn. (A. d. C.)

Kamer van Koophandel.

de heer Mr. Eskes is tot lid van de Kamer van
 phandel gekozen.

Errata!

Paul Morand is een wereldreiziger uit roeping en
 dat hij het niet laten kan. Hij kan evenmin laten
 makelijke verhalen over te schrijven. De laat-
 maanden voerden hem naar stukken tropisch
 land. In het weekblad *Gringoire* vertelt hij er-
 in het laatste nummer over een vluchtig be-
 aan Curaçao. Hij kreeg er van een zakenvriend

grappige inlichtingen over, bijvoorbeeld dat nie-
 mand er Hollandsch kent, de heele Nederlandsche
 kolonie er joodsch is en alle joden er onderling fa-
 milie zijn en dat het onnoodig is, er in het eenige
 bruikbare hotel naar een badkamer te vragen. Wa-
 ter is er niet. Men laat het uit Zuid-Amerika ko-
 men.

Morand heeft er huizen in den trant van de Leid-
 sche of Amsterdamsche gezien. Men spreekt er alle
 talen, neemt het geld van alle landen aan en ont-
 moet er alle avonturiers. Het is een voorafschadu-
 wing van het toekomstige menschedom, waarin men
 niet meer geel, blank of zwart zal zijn, maar ge-
 kruist en doende met elkander dingen te verkoo-
 pen. In de café's zitten nog al wat Franschen, die
 uit Guyana ontkwamen. Een wandeling in Curaçao
 is erg kostbaar vanwege de bruggen, waarvoor de
 toegang in guldenwaarde betaald wordt. En als de
 bruggen open zijn om schepen door te laten moet
 men een veerboot nemen, wat nog duurder is.

Té Curaçao nam hij een vaartuig naar Haïti, een
 oude vrachtboot, maar proper en wit als een jacht.
 Officiëren en bemanning gedragen zich netjes. Die
 Hollanders zijn correct als Engelschen en werk-
 zaam als Duitschers. Alles wat men aan boord eet
 komt uit Nederland en onderweg wordt niets inge-
 slagen. Men voelt zich alleen geheel in orde op
 schepen van de landen met een maritieme traditie:
 Denen, Engelschen, Nederlanders ...

Aldus Paul Morand.

(N. R. Ct.)

Geschiedkundige sprokkelingen.

Nuboer-Van Eps.

Op 23 Jan. e.k. zal van Harderwijk per scheeps-
 gelegenheid naar het Nieuwe Diep vertrekken: een
 detachement suppletietroepen, sterk 500 onderoffi-
 cieren en manschappen, onder kommando van den
 1sten luit. der inf. J. Bonn, en de 2de luits. C. M.
 Nuboer en J. C. S. van Eps, als medegeleiders, alle
 van het Westindische leger, ten einde den 25sten
 daaraanvolgende over te gaan aan boord van het
 schip Ystroom, ten einde naar Curaçao te worden
 overgevoerd."

Algemeen Handelsblad
 13 Januari 1853.

Uit den Verrèn Vreemde.

Het Kellogg pact.

Een der bladen noemde 1928, in zijn beschouwing
 bij het jaar-einde, het jaar van het Kellogg-verdrag.
 De aftredende President van de Ver. St. Coolidge
 zeide bij het aannemen van dit pact, de vorige week,
 door den Senaat, dit als het belangrijkste feit zijner
 regeringperiode te beschouwen.

Van andere zijde is en wordt er op gewezen, dat
 de blijde boodschap wel vernomen wordt, maar
 dat de feiten er in zóó volslagen en tergende tegen-
 spraak mede zijn en blijven, dat het treurige geloof
 zich niet bij die blijde boodschap kan aanpassen.

Was de zaak aanvankelijk door Frankrijk aan-
 hangig gemaakt als een permanente vredesverzeke-
 ring tusschen dit land en de Ver. Staten, toen
 Kellogg aan Briand voorstelde om de overeenkomst
 tot uitbanning van den oorlog meer algemeen te
 maken, bleek dit niet met Frankrijks bedoelingen
 overeen te komen. De onderhandelingen vloten
 hierdoor aanvankelijk in 't geheel niet. Briand gaf
 ten slotte toe, maar maakte allerlei voorbehoud
 voor oorlogsmogelijkheden en voor verplichtingen,
 die voortsproten uit het lidmaatschap van den Vol-
 kenbond. Kellogg had zijnerzijds ook voorbehoud
 moeten maken, aan de opvatting van de Monroeleer
 mocht niet getornd worden, en volgens de Ameri-
 kaansche grondwet blijft de beslissing over oorlog
 of vrede ten slotte aan den Senaat, aan dit recht
 zou door een scheidsrechterlijke uitspraak nooit
 afbreuk gedaan kunnen worden. Er was dus, dit
 kon al vastgesteld worden, geen kwestie meer van
 „het uitbannen van den oorlog". Integendeel werd
 voorop gesteld, dat de staatkunde aan den oorlog
 nog vast zat.

Den kring uitbreidende, was Engeland 't eerst in
 het overleg gemoeid. Alweer nieuw voorbehoud.
 Chamberlain wees er op dat Londen tot eenige lan-
 den in een verhouding staat, waarvoor het zich daar
 een recht tot handelen moest verzekeren, dat in
 het Kellogg-pact niet duidelijk was aangegeven.

Bij de onderhandelingen volgde Kellogg dit stel-
 sel: aan den door hem opgestellten tekst niets ver-
 anderen, maar datgene waaraan een mogendheid
 als bedenking of als voorbehoud bleef vasthouden
 als commentaar in een afzonderlinge verklaring op-
 nemen.

Dat is een verstandige daad geweest. Het zoo veel
 hoofden, zoo veel zinnen leidde op deze wijze niet
 tot amendeering, her-amendeering en weder-amen-
 deering van het stuk zelf, doch tot het zoo veel
 hoofden zoo veel zelfstandige nota's.

Een andere maatregel, die tot de mogelijkheid
 van het welslagen heeft medegewerkt, al lokte hij
 van vele zijden ook protest uit, was de beperking

van den kring der staten, die uitgenoodigd werden
 om vertegenwoordigers naar Parijs te zenden ter
 onderteekening van het verdrag. Hiervoor werden
 alleen uitverkoren de mogendheden, die mede stem
 hebben gehad in de Locarno-bijeenkomst. Maar
 daarbij werd voorop gesteld, dat, na aanneming aan
 alle andere regeeringen mededeeling van den in-
 houd van het pact zou worden gedaan, met een uit-
 noodiging om ook toe te treden. Deze wijze van doen
 is in deze doeltreffend geweest, doordien het eener-
 zijds een beginsel geldt, dat zich in de algemeene
 sympathie verheugt, terwijl anderzijds de uitge-
 drukte verbintenis voor de practische toepassing in
 vage bewoordingen omschreven is; maar of de
 methode in de toekomst ook voor andere interna-
 tionale kwesties de moeilijkheid zou weten te om-
 zeilen, die zoo storend werkt in het vaarwater van
 den Volkenbond, namelijk de veelhoofdigheid der
 aangesloten en mede-delibereerende naties, dat is
 hiermede volstrekt niet uitgemaakt.

Zoals bekend, heeft het verdrag van Parijs, of
 van Kellogg, toch nog een zeer lastige bevalling
 gehad. En 't lijkt of het noodlot van deze overeen-
 komst moet zijn, overal te stuiten op het: „wie den
 vrede wil bereide zich ten oorlog", formule, die zij
 juist uit de wereld wil bannen.

Bij de samenkomst te Parijs was Kellogg zoo ont-
 stemd door 't gekrakeel over het Britsch-Fransche
 vlootverdrag, dat hij bij de plechtigheid geen woord
 van vreugde uitte, terwijl hij dadelijk daarna een
 bezoek aan Ierland bracht, hetgeen als een onvrien-
 delijkheid aan 't adres van Engeland moest gelden.
 Italië teekende mee, maar sprak terzelfder tijd uit,
 dat 't zich ter zee en te land even sterk wilde ma-
 ken als elke andere Middellandsche-zee-mogend-
 heid.

De Volkenbond zag alle pogingen om iets te be-
 reiken in de richting van internationale ontwapen-
 ing stuiten op gebrek aan goeden wil en onder-
 ling vertrouwen; ook dat was een treurig ver-
 schijnsel.

Op de onderteekening te Parijs moest de offi-
 cieele instemming of ratificatie volgen van de re-
 geeringen. Die van de Sowjet-unie was de eerste
 die binnen kwam, terwijl Moskou ook een poging
 deed om den Volkenbond daadwerkelijk den weg
 naar internationale ontwapening op te sturen. Een
 en ander werd bejegend met ongelooft en wantrou-
 wen, men zag er een politieke manoeuvre in om
 alle landen te verzwakken, waardoor het streven
 van Rusland betere kansen zou krijgen.

In de Vereenigde Staten deden zich stemmen ho-
 ren tegen ratificatie van het pact, dat naar hun eigen
 minister van buitenlandsche zaken genoemd is. In
 die oppositie kwam ook de leuze: „wie den vrede
 wil, bereide zich ten oorlog" een woord meespre-
 ken. En dit heeft zich zoo krachtig doen gelden,
 vond zoo luide weerklank in den lande en in den
 Senaat, dat de vrees werkelijk heeft bestaan, dat de
 Senaat het pact niet zou aannemen, zooals 't in Pa-
 rijs aanvaard was, en dat dus te Washington toch
 nog de amendeering zou komen, waarvoor Kellogg
 zijn pact te Parijs had weten te behoeden. Deze
 tegenwerking is alleen te ondervangen geweest, door
 den Senaat gelegenheid te geven (gelegenheden die hij
 dan ook benut heeft) om vóór de stemming over het
 pact zijn goedkeuring te schenken aan een wetsvoor-
 stel, waarbij 2 miljoen 150 duizend dollar werden
 toegestaan voor de modernisering van 3 slagsche-
 pen en 2 duikboten; de begroting van het minis-
 terie van Oorlog, die, met 145 miljoen d., de hoogste
 militaire begroting was, die de Ver. St. ooit in
 vredestijd gekend hebben, was ook eerst goedge-
 keurd. Daarna mocht Kellogg genade vinden voor
 zijn pact.

Na al het geharrewar mag nu nog wel eens in
 herinnering worden gebracht, wat het verdrag zelf
 inhoudt. Het bestaat uit twee artikelen. In het eer-
 ste verklaart de mogendheid, die het ratificeert, dat
 zij het oorlogsmiddel als beslechting van nationale
 geschillen veroordeelt en den oorlog als middel van
 nationale politiek niet meer zal aanwenden. In het
 andere verklaren de onderteekenaars dat zij alle ge-
 schillen zonder uitzondering door vreedzame mid-
 delen zullen beslechten.

In den bijkomenden tekst is bovendien uitge-
 drukt, dat een staat die in strijd met het verdrag
 handelt en tot oorlog zijn toevlucht neemt, ... (hier
 verwacht men een maatregel van straf of dwang,
 men leest:) de voordeelen van het tractaat verliest.
 En dit staat nog maar in de préambule, die niet
 bindend is voor de onderteekenaars.

Zoals boven reeds vermeld, is aan de onderte-
 kenaars toegestaan uitzondering en voorbehoud in
 bijgevoegde nota's op te nemen, en is hiervan niet
 alleen gebruik gemaakt, maar hebben de betrok-
 kenen daarbij verklaard het verdrag alleen onder
 het in die nota's uitgedrukte beding te aanvaarden.

In hoever is 't bij dit alles nu gerechtvaardigd
 aan het Kellogg-pact groote beteekenis te geven en
 er 'erstreckende verwachtingen op te bouwen?

Het is volstrekt niet als een daad van onbehol-
 pen politiek te beschouwen, wanneer een beginsel,
 dat men voor de toekomst wenscht te doen erken-
 nen, ree's in een overeenkomst wordt vastgelegd,

Hotel-Restaurant VELSERBEEK

VELSEN, TELEFOON No. 504

RUSTIG VERBLIJF = PRIMA KEUKEN
Aanbevolen Adres voor „Oost en West“

VERKOOPHUIS

GROOT HERTOGINNELAAN 101

DEN HAAG
SPECIAAL VOOR IND. FAMILIES INGERICHT
Bestaat ruim 25 jaar
DAGELIJKS GEOPEND VAN 10 TOT 4 UUR

STEMMEN: Abonnementen voor 12, 6, 4 en 3 maal per jaar. Uw instrument wordt door ons goed en regelmatig op tijd gestemd.

REPARATIE: Vraagt ons advies, indien Uw instrument niet meer in alle opzichten voldoet. Wij garanderen ons reparatiewerk. Goede materialen, geschoolde vaklui, zorgvuldige behandeling.

VERHUREN: Instrumenten beschikbaar, zowel voor langen als korten tijd.

INRUILEN: Wendt U tot G. & S., wanneer Gij Uw oude piano, vleugel of orgel wilt inruilen tegen een beter.

VERKOOP: Wij hebben natuurlijk dure en goedkope instrumenten voorradig, maar onze prijzen zijn, in verhouding tot kwaliteit, zeer laag gesteld.

Bezichtig onze nieuwe magazijnen aan de Laan van Meerdervoort 100 en laat U verschillende instrumenten voorspelen

GOOSEN & SWAGERMAN

Laan van Meerdervoort 100—100 a - Tel. 37867
Boekhorststraat 149 - Tel. 13051

DEN HAAG

PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

C. VERSLUYS Jr.

BOEKHANDEL OP ELK GEBIED

KANTOORARTIKELEN
LEESPORTEFEUILLE
MUZIEKHANDEL

HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR
REISLECTUUR

HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK

TELEFOON No. 18798

BRIEVEN en stukken, de afdeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren
Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20,
Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE“ te ZEIST

TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD

zowel voor VAST- als voor KORTER- of LANGER

VERBLIJF in de Vacantiedagen en bij op reis zijn van de Ouders

GELEGEN IN HET VILLAPARK. Fr. v. d. Puttenlaan No. 14. Telefoon: Zeist 346

Prospecta worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Directrice N. E. LANGEREIS

AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST“

al weet men dat ons heden nog onder andere omstandigheden voortleeft, en wanneer men dan aan hen, die zich door dergelijke omstandigheden gebonden achten, gelegenheid schenkt hiervan blijk te geven in eenzijdig opgemaakte bepalingen van voorbehoud. Door zoo te handelen, wordt aan het beginsel blijvende kracht toegezegd, gelegenheid tot groei gegeven, terwijl men de uitzonderingen wil laten verschrompelen, wil laten afsterven. Nieuwe, andere oorzaken mogen zich niet aanmelden. De uitzonderingen gelden alleen voor wie ze uitdrukkelijk bedongen heeft. Wie aan het heden vastzit, kan er bij blijven, maar elke evolutie moet groei worden van het beginsel zooals dit bij verdrag aangenomen en onder controle gesteld is.

Dat zal wel de beteekenis zijn, die Kellogg in zijn pact heeft willen leggen, en dat zal wel de reden zijn dat hij stijfkoppig aan den tekst is blijven hechten, terwijl hij overigens gul was in 't aanvaarden van voorbehoud. Die beteekenis zal Coolidge er ook wel in zien. En zij kan, naar 't ons voorkomt, dan ook van groote waarde worden voor de toekomst. Momenteel wordt daaraan nog afbreuk gedaan door de uitzonderingen, juist omdat deze er door en om het heden noodig bij zijn geweest. Zoo zijn ook de schijnbaar tegenstrijdige uitspraken van den Amerikaanschen Senaat te rijmen: voor onze kleinkinderen geven wij nu al aan de wereld de ernstig gemeende opdracht: „uitbanning van den oorlog“, opdat de wereld van nu af er naar streve zich los te maken van alles waaruit, in duizend vormen, nog oorlogskansen spreken, maar tevens zorgen wij ervoor, voor onzen tijd en voor dien van onze kinderen, erop berekend te zijn ons land veilig te stellen tegenover alle oorlogskansen zoo lang als deze er zijn.

Dat is, dunkt ons, de les, die Kellogg, Parijs en Washington ons voorhouden: een blijde boodschap, maar tevens een wijze waarschuwing.

In beginsel is besloten den alles vernielenden stroom af te voeren, maar in afwachting houde men de dijken in orde en de dijkwachter in eere.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Groningen en Ommelanden.

ALGEM. VERGADERING EN VOORDRACHTEN.

Wij herinneren onze leden aan de *Algemeene Vergadering* op *Vrijdag 25 dezer* in de Harmonie des n.m. 4 uur en verder aan de lezing van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap op *Vrijdag 25 dezer*,

Mutatiestaat van 16 tot 23 Jan. 1929.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
The Dutch Gramophone & Radio Works (P. Meijer), Amsterdam, Vondelstraat 112. f 5	Administrateur „Oost en West“.
P. Th. van Munnikrede, Assurateur, Haarlem, Nieuwe Gracht 37. f 5	Eigen aanmelding.
W. J. H. Maschhouth, Haarlem, Westerhoutstr. 42. f 5	Secretaris Afd. Haarlem.
S. Geertsema, Leeraar a. d. Hendrikschool te Paramaribo, te Uithuizen. f 5.	Eigen aanmelding.
Afd. Nederland van het Ned.-Ind. Onderwijzers-Genootschap, Secretaris A. Bloemsmas, Larixlaan 49, Den Haag. f 5.	den heer Mr. P. A. F. Blom te Angerlo.
A. Th. van Es, Afdelingshoofd S.S. N.-I., Den Haag, IJsvogelplein 2. f 5	Secretaris Afd. Den Haag.
M. J. E. Bos, Oud Kolonel N.-I. L., Den Haag, 2de Sweelinckstraat 124. f 5	Voorzitter Afd. Groningen.
H. A. Buisman, Notaris, Groningen, Hooge den A. m. 7. f 5.	Eigen aanmelding.
J. K. Siemens, Directeur Julius Oppenheims Bank, Groningen, Verlengde Heereweg 112. f 5.	
R. Ennema, Wassenaar, v. Bommellaan 10. f 5.	
Mejuffrouw A. C. E. van Oosterom, Den Haag, Ten Hovestraat 35. f 5.	

Afschrijvingen

F. E. Luitjes, Oud Directeur kweekschool Inlandsch onderwijs, Nijmegen, Evertsstraat 48 (overleden).

Adresveranderingen

Mr. C. van Gorkum, Griffier Kantongerecht te Eindhoven, van: St. Anthoniusstr. 18, naar: Fazantlaan 6.	H. A. A. Sangster, Kantoorhoofd P. T. T., van: Haag, 2de Schuytstr. 107, naar: Bandoeng.
J. C. Broekhuysen, van: Den Haag, Mesdagstr. 98, naar: Wassenaar, Wittenbergerweg 100.	Hoofdkantoor P. T. T.
W. F. J. Kroon, Brussel, van: Rue d'Edimbourg 19, naar: Rue Franz Merjau 68.	A. A. Aalders, Controleur B.B., van: Djatirogo, Residentie Djambi.
A. Mol, 1ste Luitenant N.-I. L., van: Willem I, naar: Nieuw-Helvoet, Rijksweg 285.	Mr. F. C. L. Meijer, thans geplaatst te Menado als tengewoon voorzitter Landraad.
N. van Veen, Radiotechnisch Ambtenaar P. T. T., van: Radiostation Sitoebondo, naar: Radiostation Sabang.	J. R. D. Moojen, Ambtenaar t. b. Directeur O. C. van: Pontresina, naar: Weltevreden, Laan chert 21.

des avonds te 8 uur in de Commissiezaal de monie, onderwerp: „Die Römischen Ausgrabungen in Trier“ (met lichtbeelden), spreker Dr. L. te Trier, entree voor leden en begunstigen „Oost en West“ vrij.

Verder zal op *Dinsdag 29 Januari a.s.* vo afdeling optreden in de Harmonie des avonds uur: *Dr. F. D. K. Bosch*, hoofd van den oudindigen dienst in Indië, met als onderwerp: „doetempels van Java“ (met lichtbeelden). vrij entree met één huisgenoot, begunstigen soonlijk.

Wij wekken onze leden op naar deze lezingen en hunne belangstelling voor deze werken te toonen.

J. FRANKEN
Secretaris

Afdeling Utrecht en Omstreken.

Vertooning der Celebes-Toradja-film, toe door Prof. L. van Vuuren, alhier, op *M* 28 *Januari 1929* des avonds 8 uur in het *B* Laboratorium aan de Lange Nieuwstraat 106.

Vrije toegang voor leden en begunstigen hunne huisgenooten.

Het Bestuur der Afdeling Utrecht
„Oost en West“.

Het Nederlandsch-Indonesisch V

Van de Redactie.

Wegens plaatsgebrek konden in dit *Nr.* binnengekomen berichten niet worden opgegeven: het verslag der door de afd. Nijmegen *Januari* gehouden alg. jaarlijksche vergadering een mededeeling over de viering, op 20 *dezer* het 10-jarig bestaan der vereeniging „Surinaam Amsterdam“; eene opgave van het Commissie voor Indische Zaken over vacante betrekkingen. Enz.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT

BANDAGES NAAR

VERBAND- en

VERPLEGINGSARTIKELIEN

Gediplom. Verpleegster

DEN HAAG - TELEFOON

